

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

Postavení křesťanů v Íránu

Bakalářská práce

Studijní program: B1301 – Geografie
Studijní obory: 6107R023 – Humanitní studia se zaměřením na vzdělávání
7504R181 – Geografie se zaměřením na vzdělávání (dvouoborové)

Autor práce: **Michaela Šindelková**
Vedoucí práce: RNDr. Artur Boháč, Ph.D.

Liberec 2018

Technická univerzita v Liberci
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Michaela Šindelková**
Osobní číslo: **P15000207**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obory: **Humanitní studia se zaměřením na vzdělávání**
Geografie se zaměřením na vzdělávání (dvouoborové)
Název tématu: **Postavení křesťanů v Íránu**
Zadávající katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Kompilační metoda - analýza dostupné literatury a dalších zdrojů
2. Zpracování statistických dat a příprava kartografického materiálu
3. Zpracování do požadované religiózně-geografické formy

Rozsah grafických prací: dle potřeby

Rozsah pracovní zprávy: 40 stran

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

AXWORTHY, Michael a Zuzana KŘÍHOVÁ, 2014. Dějiny Íránu: říše ducha - od Zarathuštry po současnost. Vyd. 2. Přeložil Jan MAREK. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny. Dějiny států.

ISBN 978-80-7422-352-5.

CVRKAL, Zdeněk, 2007. Írán. Praha: Libri. Stručná historie států.

ISBN 978-80-7277-337-4.

KRAUS, Josef, 2014. Íránský státní terorismus: od Chomejního po Ahmadínežáda. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK). Politologická řada. ISBN 978-80-7325-342-4.

TUREČEK, Břetislav, 2013. Labyrintem Íránu: cesta do nitra jaderné říše a k pramenům jejího vzdoru. Praha: Knižní klub.

ISBN 978-80-242-3938-5.

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Artur Boháč, Ph.D.

Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: 12. dubna 2017

Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2018

prof. RNDr. Jan Pícek, CSC.
děkan

doc. RNDr. Kamil Zágoršek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 26. května 2017

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce RNDr. Arturu Boháčovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a především za jeho vstřícnost a ochotu.

Anotace

Tématem bakalářské práce je postavení křesťanů v Íránu. Cílem je podat ucelený humánně-geografický pohled na problém týkající se křesťanských menšin v Íránu. Předmětem bakalářské práce je otázka, jakým způsobem je umožněno vyznání křesťanské víry, a jak je na jinověrce pohlíženo ze strany státu a muslimské společnosti. Práce se zabývá také problémem perzekuce ze strany státu, která je prováděna směrem ke křesťanským evangelickým věřícím. Pro tento účel byla data získána metodou sekundární analýzy dat.

Klíčová slova: křesťanství, islám, Írán, postavení, menšiny, církve, Arméni, Asyřané, konvertité

Annotation

The theme of this bachelor thesis is the position of Christians in Iran. The aim is to give a comprehensive human-geographic view of the issue of Christian minorities in Iran. The subject of the bachelor thesis is the question of how the belief of the Christian faith is allowed, and how it is viewed by the state and the Muslim society in the paper. The thesis also deals with the problem of persecution by the state, which is directed toward Christian evangelical believers. For this purpose, the data was obtained using secondary data analysis method. For this purpose, the data was obtained using secondary data analysis using questionnaires.

Key words: christianity, islam, Iran, status, minorities, church, Armenians, Assyrians, converts

Obsah

1	Úvod	10
2	Základní vhled.....	12
3	Důležité pojmy.....	16
3.1	Postavení	16
3.2	Islám	16
3.3	Islámská země.....	18
3.4	Křesťanství	18
3.4.1	Vztah islámu ke křesťanství	20
4	Geografická a politicko-geografická charakteristika země	22
4.1	Demografické údaje	23
4.2	Politický systém	24
5	Dějiny Íránu	27
6	Vývoj křesťanství v Íránu.....	30
6.1	Předislámská doba	30
6.2	Vývoj křesťanství v Íránu po islamizaci.....	32
7	Starobylé církve Východu	40
7.1	Rozdělení křesťanských minorit.....	43
8	Struktura a typologie křesťanů	45
8.1	Svatá apoštolská katolická asyrská církev Východu	45
8.2	Starobylá svatá apoštolská katolická církev Východu	48
8.3	Chaldejská katolická církev	48
8.4	Syrská ortodoxní církev antiochijská.....	49

8.5	Syrská katolická církev.....	50
8.6	Jedna svatá všeobecná pravoslavná církev arménská.....	51
8.7	Arménská katolická církev.....	52
8.8	Protestantské odnože – Arménská evangelická církev a Letniční hnutí a církev.....	53
8.8.1	Arménská evangelická církev	54
8.8.2	Letniční hnutí a církev	55
8.8.3	Podzemní církve – Letniční církev, Církev Íránu	56
8.9	Ruská pravoslavná církev v Íránu.....	56
8.9.1	Rusko–iránské vztahy.....	58
9	Status křesťanů v íránské společnosti.....	60
10	Závěr	67
11	Zdroje.....	69
12	Seznam příloh.....	78

1 Úvod

Práce se zabývá poměrně skrytým, neznámým a jednostranným náboženským konfliktem, který je situovaný do Íránu, dříve Persie, významné země Blízkého východu. Jejím cílem je přiblížit toto téma čtenáři a ucelit veškeré humánně-geografické informace, které jsou o tomto problému podávány přes různé komunikační zdroje.

Samotná teoretická práce je obohacena o přílohy, které jsou zpracované graficky, a zároveň jsou zpracovány z informací obsažených v textu práce. Přílohy se budou zabývat pro práci relevantním politickým systémem Íránu nebo rozdělením etnik do křesťanských církví. Další součástí práce budou zpracované mapy, které budou vytvořeny autorem práce z podkladových materiálů, a které budou znázorňovat určitou oblast nastíněného problémového tématu.

Postavení křesťanů v Íránu a vztah iránských úřadů vůči křesťanům je palčivým tématem, nad kterým mnoho zahraničních velmocí zavírá oči, či tento problém banalizují. Činí tak často ze zjištěných ekonomických důvodů, nebo také z obavy z nařčení z islamofobie. V mnoha případech se o těchto problémech v médiích neinformuje a lidé nezajímající se o podobná témata a konflikty nemají šanci se o nich něco dozvědět. Problémy související s náboženskými konflikty a podobnými ohnisky napětí se publikují v článcích na webových stránkách křesťanských církví, na které mnoho lidí nikdy nezavítá. V ojedinělých případech lze informace najít na českých zpravodajských internetových stránkách po zadání země, o níž chcete najít informace. Z tohoto důvodu se tématem postavení křesťanů v Íránu zabývá tato práce.

Co se týče heuristické základny práce, oporou pro zpracování a studium tohoto tématu je z historického hlediska iránská kulturní antropoložka Massoumeh Price, která se zabývá kulturou, historií menšinových náboženství na území Persie a strukturou náboženství v Íránu. Veškeré odborné články a úryvky ze svých knih na toto téma vydává na své internetové stránce www.cultureofiran.com, která se stala důležitým zdrojem pro tuto práci v oblasti historie menšinových náboženství na území dnešního Íránu.

Dalším důležitým zdrojem byla kniha *Geografia religii* od slovenského profesora, zabývajícího se humánní geografii, Reného Matloviče, ze které byly čerpány informace o podstatě křesťanství, islámu, jejich prostorových aspektech a informace o některých

křesťanských církvích v Íránu. Důležitým zdrojem pro tuto práci byla také disertační práce kulturního geografa Artura Boháče, která se zabývá statusem křesťanských minorit v islámských zemích Blízkého východu. Z této disertační práce byly čerpány důležité pojmy pro tuto práci a informace o vztahu křesťanství a islámu, rozdělení křesťanských minorit a jiné informace. Avšak mnoho informací pro tuto práci bylo čerpáno z cizojazyčných článků a dokumentů, příkladem může být kniha *Armenian Christianity today: identity politics and popular practice*, kterou napsal Alexander Agadjanian, ze které byly čerpány informace o arménském etniku a o jejich vyznání a církvích vztahující se k Íránu.

2 Základní vhled

V Íránu žije zhruba 80 milionů obyvatel a z toho je pouze okolo 100 000 oficiálních křesťanů. Počet obyvatel křesťanského vyznání však může být i vyšší, avšak přesné informace o počtu nelze zjistit, i přestože íránské instituce zabývající se sčítáním lidí provádějí statistiku národnostních a náboženských menšin, kde je právě zajímavá i víra občanů. Tyto statistiky jsou však neobjektivní a to z důvodu, že ke své víře se přihlásí pouze část obyvatel, kteří se nebojí perzekuce a obvykle patří ke státem tolerovaným církvím. Obyvatelé a zároveň křesťanští věřící patřící k tzv. podzemím církvím, nikoli ke státem uznaným církvím, se v drtivé většině nikdy ke svému vyznání nepřihlásí a to z důvodu, jelikož jde povětšinou o konvertity od islámu, za což jsou v Íránu postihovány přísnými tresty. Státem uznané církve nepodporují konverze muslimů ke křesťanství a takovéto věřící nepřijímají. Americké organizace uvádějí, že v Íránu může být až 450 000 křesťanů a další jiné organizace uvádějí spekulace, že jich zde může být i okolo milionu, jelikož mnoho křesťanů je schováno v podzemních církvích. Podle Statistical Center of Iran, který vytvořil roku 2011 souhrnnou statistiku o íránské populaci, bylo v Íránu v roce 2006 zhruba 117 704 křesťanů a v roce 2006 byl zaznamenán pokles na 109 415 křesťanů. Avšak íránské instituce zajímavější o populaci se běžně nesnaží o získání přesných dat, kolik je zde náboženských skupin atd., jelikož tato společnost je výrazně muslimská a samotný stát je politickým zřízením teokratickým a hlavní ústavou je zde náboženské právo šaría. Jedná se tedy o stát s omezenou svobodou náboženského vyznání, což vyplývá ze samotné podstaty práva šaría. Z tohoto důvodu se většina křesťanských obyvatel nechce hlásit ke svému vyznání, jelikož se bojí perzekuce či jiných trestních opatření vůči jeho osobě či jeho rodině. Dle šarie, která je v Íránu státním zákonem, konvertita od islámu je postihován trestem smrti, aby byla zachována rodinná čest a neposkvrněnost. Z důvodu zachování rodinné cti a neposkvrnění rodiny v mnoha případech usilují o smrt konvertity sami příbuzní, kteří se chtějí očistit.

Podle organizace Economist Intelligence Unit (2017), která vytvořila na základě mnohofaktorové metodiky mapu světa, kde rozděluje státy podle režimů do 4 kategorií, a to od autoritativního režimu až k plné demokracii, kdy nejpřísnější a nejtvrďší režim má hodnotu 0 a nejvolnější režim, tedy plná demokracie má hodnotu 10. Tudíž režimy

jsou zde hodnoceny na škále 0 - 10. Podle této organizace Írán spadá do autoritativního režimu, který je hodnocen body 0 - 4, kdy 0 je nejpřísnější a 4 body znamená, že tento autoritativní stát je nejméně přísný a jsou zde znaky k tomu, že režim má blízko k hybridnímu režimu demokracie, což znamená, že v nedemokratickém státě se začínají prosazovat myšlenky demokracie a společnost se pomalu se transformuje.

Podle této organizace byl íránský autoritativní režim nejbenevolentnější v roce 2006, kdy končila vláda prezidenta Muhammada Chátamího, který prosazoval liberalizaci, svobodu slova a zlepšoval vztahy se zahraničím. V roce 2006 byl tento autoritativní režim ohodnocen na 2,93 a o dva roky později byl režim hodnocen na 2,83, kdy důvodem bylo počínání nového prezidenta Mahmúda Ahmadínežáda, který zhoršil vztahy se zahraničím. Avšak v roce 2010 zaznamenal režim hluboký pokles k přísnější formě režimu a tento režim byl na stupnici ohodnocen na 1,94. Tento stav byl zapříčiněn neúspěchem reformního prezidentského kandidáta Hosejna Músávího. Músáví sliboval v předvolební kampani zlepšení mezinárodních vztahů a ostře kritizoval předešlého prezidenta Mahmúda Ahmadínežáda za to, že zvyšuje napětí mezi Íránem a Spojenými státy americkými a Izraelem. Ve volbách v roce 2009 však Hosejn Músáví prohrál a prezidentský post obhájil Mahmúd Ahmadínežád, kterému tímto vítězstvím posílilo sebevědomí, a tak nastolil v Íránu přísný tradiční režim, kdy zakázal například veškerou západní hudbu, jelikož byla z jeho pohledu nemorální. Důležité jsou samotné Ahmadínežádovy výroky, kdy patří mezi nejznámější osoby, které popírají holocaust. Neméně důležitý je výrok, kde zpochybňuje právo Izraele na jeho existenci. Tyto výroky zhoršovaly vztah Íránu se zahraničím a země se začala stahovat dovnitř (Švamberg 2010). V tomto stavu s menšími desetinnými odchylkami vydržel režim až do roku 2015, kdy se uskutečnily prezidentské volby a do Íránu se opět vrátila určitá benevolence, která je reprezentována prezidentem Hasanem Rúháním. Ten se reprezentuje jako reformista, a tak díky němu režim změnil hodnotu na 2,16. Další rok hodnota stoupla na 2,34, avšak nedosáhla původní hodnoty z roku 2006. Z toho vyplývá, že dnešní aktuální režim je přísnější a autokratičtější než byl v roce 2006. Příčinou je změna duchovních vůdců a prezidentů, kteří stojí v čele Íránu a mají vliv na to, jakým směrem se bude stát ubírat, kdy každý představitel má jiné ideje

a názory, tudíž se i hodnota autokratického režimu mění, podle toho kdo se podílí na vedení státu.

Existuje i jiná organizace, která se zabývá hodnocením svobod ve světě, a to do jaké míry jsou občané jakého státu svobodní a do jaké míry jsou jim jejich svobody přiznávány. A touto organizací, která se zabývá onou problematikou, je Freedom House (2017). Freedom House se specializuje na analýzu stavu demokracie ve světě a každý rok aktualizuje nově získaná data a následně vytváří statistiky občanských práv a svobod v zemích světa. Ty jsou nazvané Svoboda ve světě neboli v angličtině Freedom in the World (Boháč 2014, str. 34). Tato organizace vyhodnotila stav v Íránu k roku 2017, že společnost je zde nesvobodná. Na hodnotící škále, která je od 0 do 100, přičemž 0 je nejméně svobodná společnost/stát a 100 je nejvíce svobodná, získal Írán pouze 17 bodů ze 100, z čehož vyplývá, že občané v tomto státě nemají přiznány svobody a neplatí zde např. svoboda tisku, rozhlasu atd.

Organizace Freedom House dále ještě vytváří hodnocení volnosti, a to celkové, politické a občanské. Celková volnost ve státě je podle této organizace 6 ze 7, kdy 1 je nejvíce volný stát/společnost a 7 je nejméně volný stát/společnost. Další měřené volnosti, jako jsou politická volnost a občanská volnost jsou hodnoceny na stejné úrovni, a to 6/7. Írán se tedy řadí mezi státy, kdy občané mají nejméně uznaných svobod a řídí se tvrdými pravidly, která jsou ve státě ustanovena.

Obě organizace, kterými jsou Freedom House (sídlí ve Spojených státech amerických) a Economist Intelligence Unit (sídlí ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irsku), dochází ke stejným závěrům a výsledkům, čímž je dokázána spolehlivost a relevance podávaných informací. Avšak tyto výstupné informace jsou určitým způsobem zkreslené západním viděním světa, jelikož hodnocení je vytvořeno na základě západních hodnot a ideálů.

Největším problémem, který zde vyvstává, je, že prezident oficiálně pro celý svět popírá, že by zde docházelo k diskriminaci či znevažování postavení křesťanů nebo dokonce k jejich popravování. Avšak z unikajících neoficiálních zpráv je zjišťováno, že je situace opačná a že íránský prezident používá demagogii, jelikož křesťané jsou v tomto státě diskriminováni a čelní představitelé křesťanských skupin v některých případech věznění, mučení a popravování. Nejvyšší tresty jsou však udělovány

muslimským občanům, kteří dobrovolně konvertují ke křesťanství. V Íránu je za konvertování od islámu k jinému náboženství udělován trest smrti v nejhorším případě, běžně jsou však konvertité uvězněni, mučeni a ze strany jejich rodiny jsou zapuzeni. Z tohoto důvodu se muslimští konvertité skrývají a na veřejnosti nepřiznají svou aktuální víru, jelikož se bojí perzekuce, následně také odejdou od svých rodin a opustí své dosavadní životy.

Je zapotřebí podotknout, že území Íránu nebylo v prvopočátcích vyloženě islámské, ale byla zde dominance náboženství zoroastrismu a poté se zde nacházely početné skupiny náležející ke křesťanství a dalším jiným náboženstvím například judaismu. Za zmínku stojí též synkretické náboženství bahá'í, které vzniklo v 19. století na území Íránu a jehož vyznavači jsou státem perzekuováni. Od 7. století se na území Persie dostával islám, a to díky vpádu Arabů, kteří s sebou přinesli náboženství islámské. A i přesto, že křesťané zde na tomto území mají dlouholetou tradici a byli mezi prvními, kdo tento kus země obývali, tak nejsou bráni jako rovnocenní občané kvůli svému náboženskému vyznání. V případě, není-li občan muslimského vyznání a není-li zároveň příslušníkem tradičních křesťanských církví, tak nesmí být zaměstnán ve státní správě, tyto posty jsou přístupné pouze muslimským občanům. Tento fakt poukazuje na zdejší určitou míru diskriminace vůči protestantům a konvertitům od islámu (Amnesty International, 2017). Nicméně íránské občanské průkazy a další dokumenty neobsahují informace o náboženství jednotlivce, jako tomu je v některých jiných blízkovýchodních státech např. v Egyptě.

„V roce 2011 proběhla v zemi série demonstrací, jejichž účastníci se dožadovali politických reforem; demonstrace však byly potlačeny a nespokojenost místních obyvatel přetrvává. Přestože se po volbách v červnu 2013 dostali k moci noví zvolení představitelé, kteří by měli být „umírnění“, situace v oblasti náboženské svobody se stále zhoršuje, zejména pro konvertity ke křesťanství. Mladí Íránci, kteří tvoří většinu populace, jsou zklamaní z náboženství i z vládnoucího režimu a často bývají velmi otevření vůči evangeliu.“ (hlas-mucedniku.cz 2018)

3 Důležité pojmy

3.1 Postavení

Postavení lze nazvat latinským názvem status, kdy se jedná o název určující sociální post ve společnosti. V případě postavení křesťanů v Íránu se jedná o post minoritní náboženské skupiny v jiné společnosti, a to ve společnosti, která je orientována jiným směrem než ona minoritní skupina. Postavení lze dělit z několika hledisek, a to ekonomického, právního, politického či sociálního (Boháč 2014, str. 14).

Minoritní skupina zaujímá určitý post v hierarchii daného státu či v určité společnosti. Tato pozice se vyznačuje druhem zacházení společnosti s minoritní skupinou. Postavení samotné skupiny se může lišit od společnosti ke společnosti, určité postavení mohou mít v Íránu, ale jiné naopak v Iráku, Saudské Arábii či jiných zemí. Tato pozice neboli status však není skupině pevně daná, nejedná se tedy o statickou pozici, nýbrž o dynamickou, jelikož se může měnit v časovém horizontu (Bauman 1966). Velmi překotné změny mohou nastat v případě změny politického režimu, jako tomu bylo například v Íránu v roce 1979.

3.2 Islám

Islám lze ve světě považovat za 2. nejvýznamnější náboženství, hned po křesťanství, a zároveň 2. nejpočetnější náboženství co do počtu vyznavačů, kterých je z celého světa 20 %. Ale přes velkou popularitu islámu, je toto náboženství ze všech ostatních náboženství (křesťanství, judaismus, buddhismus, hinduismus, šintoismus atd.) nejmladší (Kokaisl 2009, str. 180). Řadí se mezi monoteistická náboženství, která se vyznačují vírou v jednoho boha Alláha, který je zdrojem veškeré moci a spravedlnosti ve světě. Alláh stvořil zemi za pouhé 2 dny a po zbylé 4 dny rozdělával jídlo mezi živé bytosti stvořené na zemi. Lidé věřící v islám se nazývají muslimové.

Náboženství vzniklo na Blízkém východě a jejím zakladatelem je prorok Mohamed. V roce 610 našeho letopočtu se Mohamedovi zjevil archanděl Gabriel, který ho žádal, aby opakoval ve světě jeho slova a učení a veřejně mluvil o aktu zjevení. Toto učení bylo přednášeno prorokem Mohamedem ústně a následně bylo zapsáno do uceleného celku, který se nazývá Korán. Korán je posvátná kniha islámské víry, kde je sepsáno Boží slovo, které bylo pronášeno ústy proroka. Obsahuje různorodé texty,

kteře jsou ve své podstatě dogmatické, ale dále mají charakter etický či právní. Je rozdělena do 114 súr neboli kapitol, které jsou rozděleny podle období, kdy 90 súr pochází z mekkánského období a jedná se o sóry s věroučným charakterem, a 24 súr je z medinského období, které obsahují výzvy k boji proti nevěřícím. Pro věřící jsou přednější Medinské sóry, jelikož respektují tradici, která říká, že novější sóry mají větší váhu a přebíjejí starší sóry. Rozdělení do dvou období je z důvodu emigrace proroka Mohameda z Mekky do Mediny v roce 622, čili učení z Mekky je zaznamenáno v jednom období a učení z Mediny je zaznamenáno v druhém období. Mohamedova emigrace se nazývá v islámské terminologii hidžra a pro muslimy tím započal nový islámský letopočet (Matlovič 2001, str. 146).

Důležitou myšlenkou islámské víry, podle které se muslimové řídí a orientuje jejich směr života, je, že svět byl stvořen za účelem sloužit člověku a světu, ve kterém žije, nikoli aby člověk sloužil Bohu. Avšak všechno, co se v tomto přítomném světě odehrává, se děje z vůle Alláha, a proto je potřeba Alláhovi být vděčný (Matlovič 2001, str. 147). Toto náboženství jako jedno z mála povoluje polygamii, což je možnost oženit se s více než jednou ženou. V islámu jsou povoleny 4 manželky na jednoho muslima, ale musí všechny manželky stejnou měrou zabezpečit a zároveň ženy jsou svým mužům podřízené.

Nejdůležitějšími pravidly platícími pro muslimy je Sunna, což je soubor pravidel, jinak řečeno i cesta, po které by se měli vydat. Obsahuje Mohamedovy tradice a jeho nejdůležitější výroky k mravnímu chování a pravidlům a dále jsou zde zaznamenány konkrétní návody, v co by měl věřící věřit a jak by se měl správně chovat. Příkladem návodu může být přísný zákaz pro muslimy jíst vepřové maso, pít krev v jakémkoli stavu či pít mrtvá zvířata, která jsou delší dobu mrtvá. Vyjádřeny jsou zde i požadavky, která se týkají kultu vyznání, kdy jsou zakázány jakékoliv religiózní obrazy a hudba.

Důležitým atributem pro islámskou víru je tzv. 5 pilířů islámu, kdy se jedná o nejdůležitější pravidla, který musí každý muslim dodržovat. Prvním pilířem je vyznání víry. Druhým pilířem je modlitba neboli salát a modlit se musí 5x denně na čistém místě za předpokladu, že i sami jsou čistí. Třetím pilířem je almužna, jiným slovem zakát, a je povinná pro všechny muslimy, kdy na konci každého roku musí

odvést náboženskou daň, která je následně poskytována chudým. Čtvrtým pilířem je postění se neboli saum. Půst je držen po dobu měsíce ramadán, což je zhruba 30 dnů a jehož hlavním účelem je pozvednout duchovní a mravní života věřícího. Posledním pilířem, pátým, je velká pouť nazývaná hadždž, kterou každý muslim musí minimálně jednou za život uskutečnit a dojít až do posvátné Mekky (Waldenfels 2017).

Muslimové vytvořili vlastní politickou mezivládní organizaci, která se nazývá OIC neboli Organization of Islamic Cooperation, do češtiny přeloženo jako Organizace islámské spolupráce (Boháč 2014, str. 16). Založena byla v roce 1971 a je v ní zapojeno 51 islámských států. Hlavním cílem této organizace a účelem, za kterým byla vytvořena, je upevňovat hospodářskou, ale i sociální, kulturní a vědeckou spolupráci. Organizace posiluje boj muslimských národů za nezávislost a národnostní právo v rámci členských států (Matlovič 2001, str. 158).

3.3 Islámská země

Toto označení nesou země, kde je převládajícím náboženstvím ve společnosti islám a složení obyvatelstva je tvořeno v drtivé většině muslimy. V některých případech se užívá termín islámský stát, což je idea islámu jako státního náboženství. Islámské státy se vyznačují tím, že vnitřní politický život se řídí podle systému právních předpisů šaría, která je tedy státem nařízená a má přímý vliv na občany státu (Boháč 2014, str. 16-17). Šaría jsou předpisy, které vycházejí z Boží vůle a jsou poté v islámských státech uzákoněny. Má dvě podoby, a to náboženskou a právní. Náboženská podoba platí pro všechny muslimy na světě a je vyžadováno její dodržování v každé situaci. Druhá podoba je právní neboli náboženská podoba šarii upravená do zákonů země, kdy její dodržování je vynutitelné a její nedodržování lze potrestat soudně sankcí (islamskavyzva.com 2017).

Islámskými zeměmi jsou například Afghánistán, Saudská Arábie, Omán, Bahrajn, Pákistán. Islámskými státy, kde islám je státním náboženstvím, jsou: Alžírsko, Kuvajt, Írán, Irák, Libye, Katar, Spojené arabské emiráty atd.

3.4 Křesťanství

Křesťanství je považováno za nejvýznamnější a nejpočetnější náboženství hned před islámem, kdy ho vyznává 35 % populace z celého světa. Řadí se mezi

monoteistická náboženství, která lze rozdělit na 3 nejdůležitější a hlavní větve, které mají odlišný výklad víry, a každá větev klade důraz na odlišné aspekty víry. Hlavními větvemi jsou: katolicismus, protestantismus a pravoslaví (Kokaisl 2009, str. 99). Počátek této víry je spjat s narozením osoby Ježíše Krista a tato událost se následně stala přechodem mezi letopočty a stala se začátkem našeho letopočtu (Kokaisl 2009, str. 102).

Zakladatelem křesťanství je považován Ježíš Kristus, který byl pro svoji víru ukřižován ve 33 letech a podle výkladu křesťanů tímto svým mučednickým činem se obětoval, aby odejmul a vykoupil tak hříchy lidí. Ježíš Kristus je osoba, která je nadána dvojitou podstatou, kdy v prvním případě podstaty se jedná o Božího syna a v druhé podstatě je Ježíš člověk a spasitel pro lidstvo. V případě, kdy vyznavači věří, že Ježíš měl i lidskou podstatu, tudíž je nadán dvojitou podstatou, jsou řazeni do proudu dyofyzitismus, jehož základem je tato teze. Oproti tomu stojí monofyzitismus, což je přesvědčení, že Ježíš Kristus měl pouze božskou podstatu a nikoliv lidskou, v tomto přesvědčení je Ježíš Kristus od narození Bohem (Kokaisl 2009, str. 102). Hlavním zdrojem informací této víry je posvátná kniha Bible, kde je sepsáno učení Boží, dle kterého by měli věřící orientovat svůj pozemský život. Bible se skládá ze dvou částí, a to Starého zákona, kde se nacházejí hebrejské spisy a je podstatný pro učení judaismu, a Nového zákona, který je určující pro křesťany. Nový zákon obsahuje učení Ježíše Krista zapsané ve 4 evangeliích, která sepsali 4 učedníci Ježíše (svetovabozenstvi.cz). Dále obsahuje skutky apoštolů, epištoly a zjevení sv. Jana.

Vyznání křesťanské je založeno především na pozemských skutečích Ježíše Krista a na jeho výkladu víry. Základem náboženství je víra ve svatou trojici, neboli v božskou trojjednost, kdy se jedná o přesvědčení, že existuje pouze jeden Bůh, který je pro křesťany zároveň Otec, Syn a Duch svatý. Křesťané mají svůj specifický výklad stvoření světa, a to že Bůh stvořil zemi za 6 dní a 7 den odpočíval, kdy během těchto dnů stačil stvořit i člověka a to Adama, ke kterému posléze stvořil ženu Evu. Učení tohoto náboženství je zaměřeno především na otázku spásy a vykoupení lidských duší během posledního soudu. Spásy lze dosáhnout prostřednictvím milosrdenství k druhým a dobrými skutky vůči druhým. Ku příkladu jiné náboženství vysvětluje spásu a Boží milost prací, spoluprací s Bohem a poctivostí v pozemském životě (Halouzka 2012).

Křesťanská etika se opírá o 10 božích přikázání, která jsou sepsaná ve Starém zákoně. Tato přikázání byla dána Mojžíšovi od Boha na posvátné hoře Sinaj. Prostředníkem, který předává křesťanskou etiku a víru, je v prvním řadě farář, poté kněz a biskup. Nad těmito prostředníky v hierarchii Římskokatolické církve stojí nejvyšší představitel církve, který je zároveň nejvyšší církevní autoritou, kterou je papež.

Například v katolicismu se praktikují každodenní modlitby, které jsou dohromady tři. První modlitba je ranní, která se nazývá chvála, druhá modlitba je večerní známá pod názvem nešpor a poslední modlitba je kompleta, která se odříkává na závěr dne (Matlovič 2001, str. 108). V křesťanství jsou v rámci praktikování víry slouženy bohoslužby a mše, například nedělní bohoslužby a půlnoční mše.

3.4.1 Vztah islámu ke křesťanství

Vztah mezi těmito dvěma náboženstvími je do značné míry komplikovaný, jelikož procházely společně historií v různých fázích, které se vyznačovaly mírem nebo násilím mezi věřícími. Nejznámějším případem sporu je boj o město Jeruzalém. Tento spor byl uzavřen příměřím mezi křesťany a muslimy, ale po dobu války probíhaly kruté masakry. Roku 1099 dobyli Jeruzalém vojáci křížové výpravy tzv. křižáci, kteří vyhnali muslimské Fátimovce z města a vyvraždili většinu místního obyvatelstva. Jeruzalém byl zhruba na 90 let čistě křesťanský, kdy po tuto dobu se vedly nelítostné boje mezi křižáckými vojsky a muslimskými vojsky. Roku 1187 dobyl Jeruzalém zpět pod muslimskou nadvládu muslimský vůdce Saladin, který o pár let později přistoupil na mírovou dohodu s křižáky, ve které Saladin povolil a zaručil bezpečnost vstupu a pobytu ve městě pro křesťanské věřící (Encyklopedie historie světa 2001, str. 148-149).

Islám definuje křesťany jako lidi Knihy a toleruje jejich proroky a vůdce, kteří jsou popsáni v Bibli, příkladem je Ježíš Kristus. Islám zaujímá vůči křesťanství tolerantní postoj, avšak v případě, kdy muslim konvertuje ke křesťanství, jde veškerá loajálnost stranou a konvertitovi reálně hrozí trest smrti a křesťanská církev, která přijala konvertitu, se stává nepřítelem islámu. Určitý vztah ke křesťanství je zakotven v šarii, kde je ustanoveno, že křesťané tak i židé neboli lidé Knihy si mohou ponechat své vyznání za předpokladu, že muži budou řádně platit daň z hlavy neboli džizja a také

daň z majetku, která se nazývá charadž (děti, důchodci, ženy nebo nemocní tuto daň platit nemusí); (Boháč 2014, str. 61-62).

Islámská víra dovoluje sňatky mezi muslimem a ženou jiného vyznání. V tomto případě si i po sňatku žena smí zachovat své vyznání, avšak jejich společní potomci se automaticky hned po porodu nehledě na pohlaví stávají muslimy po otci. Opačný případ sňatku, kdy by si křesťanský muž chtěl vzít muslimskou ženu, islám nepovoluje, ba přímo zakazuje (Tureček 2007).

Křesťané mohli v islámských zemích opravovat svoje sakrální stavby a stavět nové s podmínkou, že tyto nové sakrální stavby nebudou vyšší, větší a okázalejší než ty muslimské. V Koránu je jasně definováno, že jinověrci musejí mít nižší postavení než muslimové. Z tohoto důvodu museli křesťané v islámských zemích jako první slušně a zdvořile zdravít muslimy a museli se od nich odlišovat tím, že na svém oblečení nosili symboly, které označovaly jejich odlišnou víru (Boháč 2014, str. 61-62).

4 Geografická a politicko-geografická charakteristika země

Írán je země, která se nachází na Blízkém východě, přesněji na Asijském subkontinentu. Je 17. největší zemí na světě se svojí rozlohou 1 648 195 km². Pobřeží Íránu omývá ze severu Kaspické moře a z jihu Arabské moře, přičemž se v této části nachází dva zálivy, a to Perský záliv a Ománský záliv. Sousedí dohromady se sedmi okolními státy, kdy se jedná o tyto: od východu Pákistán, Afganistán, Turkmenistán, Ázerbajdžán, Arménie, Turecko a Irák, přičemž nejdelší společnou hranici má Írán s Irákem, která měří 1458 km a nejkratší hranici má společně s Arménií, společná délka hranice je 35 km (Šulc 2007).

Oficiální název země je Islámská republika Írán a jejím hlavním městem je Teherán, který se nachází v severní části země nedaleko Kaspického moře. Úředním jazykem je zde perština, která zde má historickou tradici, ale dále zde existují i jiné jazyky a nářečí, příkladem je kurdština, která je používána převážně v západní části země, ale velký význam má zde i turkmenština používána na severovýchodě země při hranici s Turkmenistánem nebo arabština, která je používána na jihozápadě země. Írán je teokratická republika, kde hlavní, dominantní postavení má zde islám, i přesto vláda oficiálně uznává i jiné náboženství, kterým je například křesťanství atd.

Rozkládají se zde dva podnebné pásy. V jižní a západní části země panuje tropické podnebí a naopak v severovýchodní části panuje subtropické podnebí.

Převážnou část území této země tvoří hory, horská pohoří, pouště či náhorní plošiny a pouze v minimální míře jsou zde nížinaté oblasti či oblasti s úrodnou zemědělskou půdou. Nejdůležitějším pohořím je zde Elborz a Zagros. V pohoří Elborz se nachází nejvyšší hora Íránské republiky. Jedná se o horu Damávand, která měří 5 610 m. n. m. a v dnešní době je to neaktivní sopka. Z pohoří Zagros vytékají a pramení zde dva nejdůležitější toky, těmi jsou řeka Karun a řeka Kerche. Jedinou splavnou řekou na území Íránu je Karun. Dominantním je v této zemi Íránská vysočina, která zabírá střední a východní část. Tyto části mají minimální hustotu osídlení, jelikož se na tomto území nacházejí pouště, a to například Velká solná poušť.

4.1 Demografické údaje

K roku 2016 dle Statistical Centre of Iran (2016) činí populace Íránu 79 milionů. Dle prognóz by měl počet populace vzrůstat až zhruba do roku 2050. Úředním jazykem Íránu je perština neboli fársí. Dalšími jazyky mluvícími se v Íránu jsou: mázándaránština, gílánština, ázerbájdžánština, Iorština, kurdština, turkmenština, arabština, balúčština, arménština a syrština (Šulc 2007).

Počet dětí na jednu ženu byl k roku 2013 1,75 dítěte a k roku 2018 je to 1,62 dítěte na jednu ženu. Což značí pomalý nástup fenoménu odsouvání mateřství či bezdětný život žen kvůli kariéernímu životu. Průměrný věk dožití vypočítaný k roku 2013 byl pro muže 73,98 a pro ženy 76,22. V porovnání s předchozími léty, například v roce 1993 pro muže byl průměrný věk dožití 66,23 a pro ženy 67,53 let. Toto porovnání ukazuje, že se prodlužuje průměrný věk dožití, a to například díky vysoké úrovni hygieny nebo dodržování zdravému životnímu stylu. Největší počet dětí se rodí matkám ve věkových skupinách 25-29 let a 30-34let (populace.population.city 2015). Věková pyramida populace Íránu k roku 2017 má podobu stacionárního typu, kdy největší počet populace je v produktivním věku, ale dětská složka ve věku 0-4 a 5-9 se jí začíná vyrovnávat. Dalším důležitým indikátorem je, že dětská složka je početnější než populace v postproduktivním věku.

Urbanizace ve městech je okolo 74%. Největší koncentrace obyvatel je na severu, západu, a jihozápadu země. Nejméně obydlená je jižní a jihovýchodní část země. Největší město je hlavní město Teherán, které má 7 157 993 obyvatel. Dalšími městy, ve kterých žije přes milion obyvatel, jsou Mašhad, Isfahán, Karadž, Tabríz, Širáz a Kom (amar.org.ir 2016). Írán je země, která je bohatá na ropu a zemní plyn. Je v pořadí čtvrtou zemí, která má největší zásoby ropy a zemního plynu.

Největší počet obyvatel pracuje v sektoru služeb, na druhém místě jsou průmyslová odvětví a nejméně lidí je zaměstnáno v zemědělství. Nejpočetnější skupinou ekonomicky aktivních obyvatel jsou muži v produktivním věku. Ženy v produktivním věku tvoří pouze 13,3 % z ekonomicky aktivního obyvatelstva a nejčastěji jsou zaměstnány ve školství a ve státní správě jako úřednice. Nejméně jsou ženy zaměstnávány v sektoru služeb. Nezaměstnanost v Íránu byla k roku 2016 12,4 %,

z toho je nejvíce nezaměstnaných žen, které mají střední a vyšší vzdělání (businessinfo.cz 2017).

Náboženské složení Íránu je z 89 % šiitský islám, z 10 % sunitský islám a z 1 % křesťanství, zoroastrismus, bahá'í a judaismus. Avšak největší náboženskou menšinou je zde křesťanství. Z etnického hlediska populaci země tvoří 61 % perských obyvatel, 10 % Kurdů, 6% Lursů, 16 % Ázerbájdžánců, 2 % Balúčů, 2 % Arabů, 2 % Turkmenů a dále populaci tvoří Asyřané, Arméni, Gruzínci (worldpopulationreview.com 2017).

4.2 Politický systém

Íránský politický systém se řídí v první řadě zákony, které jim byly dány Bohem Alláhem, který je podle jejich výkladu jediný možný tvůrce zákonů, jak duchovních, tak i světských, ale v dnešní době jsou tak označovány spíše zákony duchovní. Společnost tedy musí striktně zákony dané Bohem dodržovat a podřít se jim, také nelze za žádných okolností je zpochybňovat či měnit. Íránská ústava byla oficiálně schválena roku 1979.

I přesto, že se jedná o teokratickou republiku, která nese v sobě prvky autokratického státu, což bylo ukázáno na údajích ze statistik Freedom House a také indexu demokracie od Economist Intelligence Unit, a občané zde nejsou svobodní, tak volby a volební systém v sobě prvky demokracie obsahuje. Voleb se zúčastňují občané, kteří dosáhli věku 18 let, a vyplývá pro ně ze zákona volební povinnost, která je brána jako božské určení a božský dar a z tohoto hlediska je to pro ně náboženská povinnost, která musí být splněna, a proto je její dodržování hlídáno státem. Do roku 2009 mohli volit občané již ve věku 15 let.

Prvky demokracie se ve volebním systému objevují tehdy, kdy jsou voleni členové poslanecké sněmovny či sám prezident. Do parlamentu si občané volí své kandidáty nebo strany svobodně a bez nátlaku. Prezident je volen přímo a volí si ho sami občané státu. Volby jsou přímé a rovné. Avšak je zde možnost ze strany Rady dohlížitelů, což je ústavní orgán, vetovat zvolení samotného prezidenta či zvolené členy parlamentu (Šmídová 2010).

Následně je potřeba vysvětlit zásadní rozdíl mezi osobami ájatolláh Chomejní a ájatolláh Chameneí, jelikož se jedná o dvě různé postavy a dva různé výklady, avšak vztahují se k místu nejvyššímu vedení státu. V první řadě se jedná o historickou

postavu, jejímž je ájatolláh Chomejní, který se stal duchovním vůdcem, který nastolil přísný šíitský režim pro společnost po iránské revoluci, kde byl svržen šáh Pahlaví. Jedná se tedy o duchovního vůdce a vůdce revoluce a tento titul je připisován pouze jemu samotnému. V druhé řadě je zde ájatolláh Chameneí, kdy se nejedná o postavu, ale o titul, který přebírá duchovní, který je zvolen do čela vedení státu. Tento titul je odvozen právě od jména duchovního vůdce, avšak je přisuzován a vykládán jako titul pro nejvyšší duchovní autoritu ve státě (Šmídová 2010). Ve společnostech jsou tato dvě jména zaměňována a nejvyšší duchovní autorita státu je špatně nazývána jako duchovní vůdce, avšak pro Íránce je přízvisko duchovního vůdce používáno pouze pro danou historickou osobu.

Nejvyšším představitelem a neoficiálním vládcem státu (tento post je označován jako rachbar) je duchovní osoba, která přebírá titul ájatolláh Chameneí. Do této funkce je volen duchovní představitel ze shromáždění expertů, či jiným názvem, rady expertů a je volen doživotně. Orgán rady expertů se skládá z 86 duchovních představitelů a mezi jejich pravomoci patří volba nejvyššího duchovní autority státu a při nezpůsobilosti k vykonávání funkce jej můžou následně odvolat. Je zde viditelná souvislost s volbami papežského postu, jelikož se jedná o podobný systém. Nejvyšší představitel při zvolení nabývá pravomocí volit soudce, obsazovat nejvyšší posty v armádě (armáda má dvě složky, první jsou vojenské síly a druhou je revoluční garda, která zajišťuje vůdcovu ochranu a je použita v soupeření o moc s opozicí), vybírá osoby pro řízení médií (médiá v Íránu jsou státem kontrolována a cenzurovaná) a následně si volí kontrolní úřad nejvyššího vůdce, kterým je Rada dohlížitelů.

Rada dohlížitelů se skládá z 6 + 6 členů. První skupina 6 členů jsou tzv. klérické neboli duchovní osoby, které zajišťují dohled v otázkách náboženských, a druhá skupina 6 členů jsou soudci neboli právnické osoby, které se starají o právní záležitosti a o výklad zákonů. Členové jsou voleni na 6 let a každé 3 roky se obměňuje polovina. Jedná se o dozorčí orgán, který kontroluje veškeré ostatní instituce ve státě. Hlavním úkolem je dohlížet na vydávání zákonů, které musí být v souladu s islámským právem šaría, v případě že tomu tak není, mají právo vetovat tyto zákony a i zákony a nařízení vydávané prezidentem (Kucharčík 2008).

Prezident je druhá nejdůležitější funkce ve státě za nejvyšším duchovním vůdcem. Je volen v přímých volbách v dvoukolovém většinovém systému na období 4 let. Funkce je omezena, že nelze získat post více jak na dvě funkční období jdoucí po sobě. K funkci patří post hlavy exekutivy, kdy jeho povinností je jmenování ministrů a stává se představitelem vlády. Prezident je zejména odpovědný za zahraniční politiku a pod jeho oblast zájmu spadá ministerstvo zahraničí, které je i s ministrem zahraničí pod jeho plnou kontrolou.

Parlament neboli Madžles tvoří společně s radou dohlížitelů zákonodárnou moc a jejím hlavním úkolem je vydávání zákonů a schvalování členů vlády (Kucharčík 2008). Tvoří jej 290 členů, kteří jsou voleni většinovým volebním systémem na 4 roky a je jednokomorový z důvodu, že v procesu schvalování zákonů má také hlavní slovo Rada dohlížitelů.

V boji o instituci moci spolu soupeří skupiny konzervativních představitelů versus skupina prosazující zásadní reformy a změny ve vedení vnitřní státní politiky. Pokusy o reformy se setkávají se silným odporem a s tlaky o jejich odstranění ze strany Rady dohlížitelů, kteří se zastávají odkazu duchovního vůdce ájatolláh Chomejního. Z tohoto důvodu jsou vysoké politické posty obsazovány lidmi, ve kterých je zakořeněna silná náboženská víra, a kteří vyznávají právo šaría. Jedná se tedy o pokus eliminovat pronikání reformy do politiky. Toto konzervativní nastavení iránského politického systému jde proti zájmům menšin včetně iránských křesťanů.

5 Dějiny Íránu

Dějiny území dnešního Íránu začínají okolo roku 3000 př. n. l., kdy na toto území přišli první lidé, kteří začali postupně obývat pohoří Zagros a jeho přilehlé oblasti. Postupem času se rozkládala na jihozápadu Íránu Mezopotámská říše, která této části přinesla rozvoj a blahobyt. Příchod prvních indo-iránských kmenů se datuje do roku 2500 př. n. l., kdy se zde rozprostírala Elamitská říše, která byla tvořena převážně válečníky.

První velkou velmocí byla Médská říše, která se rozprostírala na celém území dnešního Íránu a je tak považovaná za první vládnoucí dynastii zde. Médové měli blízký vztah k Peršanům, ať po stránce kulturní, tak i jazykové a díky tomuto blízkému vztahu byli později Peršany poraženi a přišli tak o vládu nad svojí říší. Od roku 550 př. n. l. zde vládli Peršané a perština byla jazykem, kterým místní obyvatelé mluvili, ale roku 330 př. n. l. byla i jejich získaná říše dobytá, a to Řeky. Díky dobytí této mocnosti se tato říše připojila k řeckým koloniím a byla spravována Řeky. Během vlády Řeků začali na území přicházet první křesťané, kteří se zde začali usazovat (Axworthy 2014).

Dalším důležitým obdobím pro dějiny Íránu je Sásánovská říše. Společnost Sásánovské říše byla poslední, která nebyla ještě islamizovaná, je tedy považovaná za poslední předislámskou říši na území Íránu, ale ke konci své vlády se tato říše začala islamizovat a po vpádů Arabů se stal dominantním náboženstvím Islám.

Roku 642 dobyli Arabové Perskou říši, což sebou neslo následky. Dříve dominantní perský jazyk se vytrácel a jeho místo zaujmula arabština. Ale ani Arabové své postavení na tomto území neudrželi, jelikož roku 1210 byla dobytá Mongoly. Tato invaze se neobešla bez krveprolití a zpusťování říše (Price 2016).

Další mocnou dynastií na tomto území byly Safiovcí, kteří založili Safiovskou říši. Největším vládcem této říše byl Abbás I. Veliký, který se zasloužil o rozkvět Perské říše a její vynesení opět mezi největší velmoci. Jeho vláda byla pestrá a neklidná, jelikož musel čelit nájezdům Turkům a jiným národům a také prosazoval vnitřní reformy pro svoji říši a zabýval se i otázkou národnostních menšin ve své říši.

Kádžárovská dynastie je v pořadí další významným vládnoucím rodem na tomto území. Za jejich vlády museli obyvatelé čelit nátlaku ze strany Ruska a museli tak chránit své území. Ve válce Persie proti Rusku nakonec Persie vyhrála, a tak se Rusko muselo stáhnout zpět. Následně se ještě potýkala s nátlakem ze strany Velké Británie. Avšak tato říše jimi nikdy nebyla poražena. Po revoluci, která se zde uskutečnila roku 1925, svrhl Réza Chán posledního vládnoucího krále Kádžárovské říše a byla tak zde nastolena éra rodu Pahlaví (Axworthy 2014).

Réza Chán se snažil o modernizaci Íránu, a tak zde nechal zbudovat první železnice a zasloužil se o rozvoj průmyslu, ale na druhou stranu se v době 2. světové války přiklonil na stranu Německa a podporoval jeho počínání. To mělo za následek, že roku 1941 byl Réza Chán násilně přinucen k rezignaci, jelikož do Íránu podnikla invazi Velká Británie a Rusko, kteří nebyli spokojeni s Chánovým přístupem. Réza Chán byl přinucen rezignovat ve prospěch svého syna Muhammada Rezy Pahlavího. O dva roky později se v hlavním městě konala Teheránská konference, kde se setkali vrcholní představitelé Velké Británie, Sovětského svazu a USA. Zde byla řešena strategie vojenských manévřů (jedná se o dobu 2. světové války), a hlavním tématem bylo, zda se budou otevírat a začínat boje i na dalších frontách (Axworthy 2014).

Muhammad Rezy Pahlaví byl považován za panovníka, který zmodernizoval společnost Íránu. Díky němu společnost bohatla a následně se zde stavěli honosné budovy a města se modernizovala. Avšak jeho vláda byla autokratická a tvrdě potlačoval své politické protivníky. Později mezi lidmi vypukla vzpoura, jelikož vedl tvrdý režim a lidé byli utlačováni. Během revoluce žádali, aby byl vládce Pahlaví odvolán a na jeho místo nastoupil duchovní vůdce, který se pohyboval tou dobou v exilu a který podporoval z exilu revoluci, Ájatolláh Rúholláh Chomejní. Roku 1979 se Chomejní stal vůdcem Íránu, kdy se s jeho nástupem změnilo i politické uspořádání státu z autokratického státu na teokratický stát, kde hlavním zákonem je právo šaría.

Roku 1980 se událi dvě významné situace. První byla, že byl zvolen nový prezident Bani Sadr, který o rok později potom utíká do Francie. A následně v září tohoto roku je Írán napaden Irákem a začíná tak krutá válka, která trvala 8 let. Během této války byly použity chemické zbraně a bylo zabito mnoho civilistů, počet padlých obětí se v Íránu odhaduje až na 1 milion.

V dnešní době panuje napětí mezi Íránem a USA, a to kvůli jadernému programu, který je veden v Íránu a jsou zde testovány a vyráběny jaderné zbraně. Aktuálním prezidentem k roku 2017 je Hasan Rúhání, který je ve funkci od roku 2013, jelikož v květnu roku 2017 obhájil svůj post prezidenta a byl opětovaně zvolen do této funkce na volební období 4 let.

6 Vývoj křesťanství v Íránu

6.1 Předislámská doba

Dějiny vývoje křesťanství v Íránu začínají v období Parthském, které začalo roku 247 př. n. l. a končilo roku 228 n. l. V tomto období, zhruba v prvním století se zde objevují první apoštolové, kteří líčí jak jiní apoštolové, jako například Petr, Bartoloměj, Tadeáš, Tomáš atd. obraceli na křesťanskou víru národy Persie a díky tomu dále vznikali perské křesťanské obce (Price 2016). Zhruba okolo třetího století našeho letopočtu bylo již perských křesťanských obcí okolo 360. Tento rozmach křesťanství v arabských zemích byl zapříčiněn tím, že vládcí tohoto období byli tolerantní k ostatním náboženstvím, a díky tomu se mohlo křesťanství dále šířit. Tolerance Perských vládců vůči křesťanství měla za následek, že v době, kdy Římané pronásledovali křesťany a popravovali je, tito křesťané utíkali do Persie a hledali zde ochranu. Avšak následné období přineslo zhoršení postavení křesťanů.

Následné období je Sásánovské, které trvalo od roku 226 n. l. do roku 641 n. l. Mocnosti Persie a Řím stály vždy proti sobě a byly úhlavními nepřáteli. V době, kdy byli křesťané pronásledováni Římany, utíkali právě do Perské říše, avšak poté, co se situace v Římě změnila, byli zde křesťané odmítáni, jak muslimy, tak i zoroastrovci či místními židy. Stalo se tak z důvodu, že římský císař Konstantin I. Veliký sám sebe vyhlásil za vůdce křesťanů a ustanovil v Římské říši státní náboženství právě křesťanství. Z tohoto důvodu začali mít obyvatelé Perské říše křesťany spjatý s jejich úhlavním nepřítelem, a to Římskou říší (Price 2016).

Nenávist Perských obyvatel jiného náboženského vyznání než křesťanství se vystupňovala poté, kdy arménská část obyvatel konvertovala ke křesťanství a část jejich armády přeběhla k poslušnosti k Římské říši. Tyto příčiny měly za následek, že se v Perské říši začali pronásledovat křesťané a byli-li dopadeni, byli následně popravováni. V případě konvertování na křesťanství hrozila konvertitům ztráta majetku, zapuzení rodinou, dále jedinec ztratil svá občanská práva a v nejhorším případě hrozila za konvertování smrt. Toto se odehrálo zhruba v 4. století našeho letopočtu.

Dalším důvodem k pronásledování křesťanů na území Persie, které bylo systematické, bylo, že vládce Šapúr vyžadoval po biskupovi Šimonu bar Sabbá'ě, aby

křesťané odevzdávali daně z hlavy, avšak daň byla dvojnásobná, než jakou platili ostatní občané. Daň pro křesťany byla dvojnásobná z toho důvodu, že z těchto daní mělo být následně financováno vojsko a zbraně, které budou použity ve válce s Římskou říší a křesťané zaplacením této daně tak vyjadřují oddanost vládci a poskytují mu záruku, že nesympatizují s nepřítelem. Křesťanský biskup odmítl přijmout tento příkaz a to mělo za příčinu, že křesťané se stali nepřáteli státu a byli ve větší míře pronásledováni (Price 2016). V této době se proti křesťanům postavili i lidé židovského vyznání nebo vyznání zoroastrismu. Ti se postavili proti nim, jelikož křesťané se považovali za nadřazenou a lepší náboženskou společnost, která má důležité poslání, a právě z tohoto důvodu stáli někteří kněží jiného vyznání u poprav a u soudů s dopadenými křesťany v době perzekuce, aby ukázali, že v této chvíli jsou oni vůči nim nadřazení.

V roce 363 n. l. byla podepsána mírová dohoda o ukončení pronásledování křesťanů mezi vládcem Šápúrem a císařem Joviánem. Následný panovník, který na pár let zastavil perzekuci křesťanů vydáním tolerančního ediktu v roce 409 n. l., byl Jazdkart I.

„Jazdkartův edikt křesťanům dovoľoval svobodně vyznávat svou víru a stavět kostely. Období míru navíc jim ale hlavně poskytlo prostor pro uspořádání vnitrocírkevních poměrů; napětí uvnitř obce trochu ustoupilo, když íránští křesťané vytvořili vlastní církevní organizace s vlastní hierarchií, což připravilo půdu k jejich pozdějšímu osamostatnění od západní církve“ (Price 2016) Díky tomuto jednání si vysloužil přívlastek křesťanský král, protože křesťané upevnili svou pozici v Persii a zapadli do hierarchie této země a získali i část občanských práv a práva na spravování svých náboženských povinností.

Pevné postavení křesťanů na území Persie však trvalo jen několik let. Mírová dohoda byla narušena, když biskup jménem Abdás ze Sús nechal na svůj příkaz zničit posvátné místo, které patřilo zoroastriánům. Král Jazdkart na to zareagoval tak, že nařídil biskupovi na jeho náklady obnovit posvátné místo, když se tak nestalo, nechal král zničit a srovnat se zemí veškeré křesťanské kostely a svatyně. Hromadné bourání kostelů mělo za následek, že křesťané byli opět v této zemi perzekuováni a snažili se uprchnout do Římské říše. Po nástupu nové krále Bahráma V. byla obnovena válka

s Římskou říší, protože Římané odmítali vydat zpět do Íránu křesťany, kteří odsud uprchli. Dalším aktem jak se zbavit křesťanů bylo je převést zpět na zoroastrismus, kde hlavním objektem pro konvertování byli Arméni, na které se král zaměřil a chtěl obnovit jejich původní víru, zde však neuspěl.

I během perzekuce křesťanů do této země prchala jedna z odnoží křesťanství, a to Nestoriáni neboli příslušníci Asyrské církve východu. Prchali do Persie z důvodu, že v roce 431 n. l. byli na efezském koncilu prohlášeni za kacíře, tím se dostala tato větev křesťanství na území dnešního Íránu, kde již má od této doby dlouholetou tradici. V 6. století zavládl opět na území dnešního Íránu mír a opět bylo zajištěno pro křesťany řádné postavení a svoboda vyznání. Za krále Husrav II. se dostalo všem náboženským skupinám tolerance a dalším významným krokem bylo, že uctil světce syrské odnože křesťanství. Následně však vypukla válka s Byzancí a zoroastrovci vyvolali opět další konflikt, neboť popudili krále proti křesťanům, který následně vyhlásil jejich nové pronásledování.

Díky značným sporům mezi ostatními náboženskými skupinami se nikdy nestalo křesťanství dominantní vírou na tomto území, ale naopak se ještě nadále diferencovalo a stávalo se méně preferovaným náboženstvím. Problémem samotného křesťanství na tomto území byl fakt, že v mnoha případech se křesťanské odnože obracely proti sobě a navzájem se utlačovaly. Konflikty mezi křesťanskými odnožemi vyvolávali především Arméni a Asyřané, kteří si navzájem konkurovali ve velikosti a významnosti církví. Avšak když byla Perská říše napadena Araby, ani jedna z odnoží se nepostavila na stranu Perské dynastie, ale naopak odmítla poskytnout pomoc. Následek byl takový, že Arabové dobyli Perskou říši a hlavním náboženstvím na tomto území se stal islám, což pro křesťany a jiná náboženství mělo za následek, že se museli stáhnout do ústraní a skončila svoboda vyznání pro všechny náboženské skupiny jiné než islámského vyznání.

6.2 Vývoj křesťanství v Íránu po islamizaci

Vítězství Arabů nad Perskou říší se odehrálo zhruba v 7. století našeho letopočtu. Po příchodu Islámských dobyvatelů se situace pro celou Perskou říši změnila. Nejpodstatnější změnou bylo, že veškeré jiné náboženství než islám (kromě křesťanství a judaismu) bylo postaveno mimo zákon a stalo se ilegálním a nechtěným, jejich bozi

byli považováni za podhodnocené a jejich víra byla považovaná za falešnou. Samotní věřící byli považováni za kacíře a za bezvěrce. Následně byla ostatní náboženství zakázána a věřící si museli vybrat mezi konvertováním k islámu, nebo je čekala okamžitá mučednická smrt (Price 2016).

Jedinou výjimku tvořili křesťané a židé, kterým byla uznána část práv a byli uznáni za oficiální plnohodnotné náboženství, ovšem se sníženou pozicí ve společnosti až za islámským obyvatelstvem, kdy byli v hierarchii na nejnižším žebříčku a nepříslušela jim veškerá práva, kterými disponovali muslimští obyvatelé. Avšak tuto pozici si museli křesťané a židé vysloužit tím, že muslimskému vůdci zaplatili tzv. džizja, což je daň z náboženského vyznání, které se vztahovalo na hlavu každého křesťana a žida, a aby právě mohli svobodně vyznávat své náboženství bez strachu z perzekuce, tak museli zaplatit tuto daň. Tato daň byla v častých intervalech zvyšována a měla tak donutit nemuslimské občany ke konverzi k islámu (Boháč 2014 str. 73). Avšak i přestože byla tato daň zaplácena, byly tyto dvě náboženské skupiny v Íránu separovány od ostatních muslimských obyvatel a měly s nimi zakázaný styk. Platila pro ně přísná pravidla, která byla dodržována pod trestem smrti, jako například že se navzájem nemohli brát, přátelit a křesťané se nesměli podílet na stavbách muslimských domů, chrámů či jiných civilních architektonických dílech či dále platila i přísná pravidla, chtěli-li si křesťané postavit nějaké stavby. Takovým pravidlem bylo, že křesťanské kostely nesměli mít zvonice a bylo zakázáno v kostelích či v jiných chrámech zvonit při bohoslužbách, dalším pravidlem bylo, že křesťanské civilní domy nesměly být ani o centimetr vyšší než domy muslimských obyvatel a následně nesměly být přepychově vybaveny či nějak honosně vybaveny.

V počátcích muslimské vlády se stávalo, že křesťané se stávali otroky a fungoval zde hojný trh s otroky, kde byli právě křesťané prodáváni či směňováni za jiné zboží. Křesťan se mohl už narodit jako otrok v případě, že jeho rodiče již otroky byli, nebo mohl do otroctví upadnout svým nekontrolovatelným jednáním, když nedodržel předepsané zákony a pravidla, která pro ně platila či když byli vzati jako váleční zajatci (Price 2016). Díky existenci otroctví na tomto území byl zaznamenán vyšší nárůst konverzí směrem k islámu, a to z důvodu, že otroci si mohli vykoupit svobodu pouze tím, že se dobrovolně vzdají své víry a přijmou islám a plně se mu oddají. Tím, že

stoupal počet otroků, zvedal se počet konvertujících, jelikož lidé nechtěli setrvat v otroctví, ale chtěli se stát svobodnými občany a raději si vykoupili svobodu a zapřeli své původní vyznání (Boháč 2014, str. 73).

Pozice křesťanů se v rodící se Arabské říši dále zhoršovala, platila pro ně stále přísnější pravidla a byli diskriminováni. Postupem času dostali zákaz stavět své nové posvátné stavby a následně byli vyhnáni ze svých zaměstnání a byl jim udělen zákaz podílet se i na řemeslech. Jednalo se o pokus odstranit křesťany z veřejného života a společenství muslimů a učinit tak země Arabské říše výlučně muslimskými.

Zlepšení pro íránské křesťany přišlo se vznikem chalífátu, který se rozprostíral v Arabské říši, kam spadal právě i dnešní Írán. Za vlády prvního chalífa došlo k postavení křesťanů k značnému zlepšení a znovu se mohli pohybovat ve veřejném životě. Křesťané zakládali řemeslné dílny a stávala se z nich bohatší vrstva obyvatel. Na druhou stranu příslušníci náboženských menšin nebyli plnoprávními občany a jednou z jejich povinností byla platba daní chalífovi, která byla mnohem vyšší než daň, kterou platili muslimští občané. Dále měli zakázáno sloužit v armádě a podílet se na jejím chodu, jelikož nebyli plnohodnotní občané. V této éře vlády byly z křesťanských církví nejvíce preferovány církve, které se zastávali přesvědčení monofyzitismu, a další nejpreferovanější církví byla Svatá apoštolská katolická asyrská církev Východu (Boháč 2014, str. 63-65). Avšak jako za Sásánovského období a období, kdy se zde rozprostírala Perská říše, přicházelo období prosperity křesťanů a období úpadku a následně zase jejich diskriminace, vždy záleželo na zvoleném chalífovi a jeho vztahu k ostatním náboženským vyznáním. Po událostech, které se staly v roce 640, bylo těžké udržet své postavení ve společnosti, jelikož tohoto roku bylo Araby dobyté nejposvátnější město křesťanství Jeruzalém, který byl centrem křesťanského náboženství. Tato událost vyvolala mezi křesťany a židy nevoli a znechucení či dokonce nenávisť k muslimským obyvatelům, a proto se ve velké míře stávalo, že zde byly spory a docházelo ke konfliktům (Price 2016). Zhruba v 8. století bylo křesťanství v rozvojové fázi a bylo jim dovoleno vydávat vlastní náboženské spisy a mravouky, které se dochovaly až do dnešních dob, nejznámějším díle je Pramen poznání. Chalífové byli vstřícní a tolerantní k jiným náboženským minoritám, a tak křesťané měli možnost získat zaměstnání ve státní správě, především na pozici

úředníků či státních architektů pod podmínkou, že v žádném ohledu nebudou muslimům vládnout, tedy je pro ně zakázán karierní postup ve státních službách. Další podmínkou pro získání těchto pracovních pozic byla, nutnost naučit se arabskému jazyku a schopnost ovládat mluvený i psaný projev. Tyto pozice byly obsazovány zejména příslušníky Syrské ortodoxní církve antiochijské. Důsledkem pronikání křesťanů ve větší míře do státní správy a veřejného života byla kulturní výměna mezi křesťany a muslimy, kdy se navzájem tyto kultury ovlivňovaly a jejich příslušníci si předávali vědomosti a znalosti v odlišných oborech (Boháč 2014, str. 66).

Po této vzkvétající době přišel opět zlom a zhoršení života křesťanů, neboť Arabskou říši začali dobývat Turkové, kteří následně tuto říši dobyli a stali se vládci na tomto území. Turci byli nesnášenliví vůči křesťanům, jelikož po staletí s nimi bojovali a považovali je za své úhlavní nepřátele a byli k nim skeptičtí. Zhoršení křesťanské pozice dosáhlo takového stupně, že byl nastolen režim jako za vlády Arabské říše hned v jejich počátcích, což znamená, že křesťané měli odebrány značnou část práv a nesměli se ve větší míře podílet na veřejném životě, jako například že se nesměli podílet na stavbách náboženských míst a budov muslimů, avšak nebyla jim odepřena svoboda vyznání a dále mohli vykonávat své náboženské úkony či rituály. Byla ustanovena dvojí pozice postavení pro obyvatele za dob vlády Turků, kdy princip spočíval v tom, že lidé byli rozděleni dle sociálních statusů na vyšší skupinu a nižší skupinu. Do vyšší skupiny patřili muslimští občané a do nižší skupiny patřili jinověrci, což jsou všechna ostatní náboženství, která nevyznávají islám, tudíž jsou zde zařazeni i křesťané (Boháč 2014, str. 73). Křesťanské komunity si udržovaly stejný stávající počet členů, což znamená, že jich neubývalo, ale ani ve větším množství nepřibývalo, protože zde byl zákaz konvertování pod trestem smrti a nový křesťané do této země dobrovolně necestovali a neusazovali se zde, právě kvůli zhoršenému postavení a skromnému způsobu života, kterým místní křesťané žili.

Zhruba ve 13. století se stala významná událost, která změnila situaci pro všechny náboženské skupiny na tomto území, a to vpád a dobytí Mongoly. Mongolští vládcové a lidé tohoto národu se hlásali ke křesťanství a otevřeně vedli válku proti islámu a doufali v jeho poražení, když proti němu budou vést kruté masakrující války. Jedna ze stinných stránek válek byla, že se vraždili tisíce lidí bez ohledu na to, jakého jsou

náboženského vyznání (Price 2016). Na druhou stranu pozitivní na příchodu Mongolů bylo, že křesťanství teď bylo preferováno jako hlavní náboženství a mělo tak možnost oplatit muslimům to, co oni jim dělali po mnoho staletí. Avšak tato změna netrvala dlouho, poněvadž mongolští králové a následně i celý národ konvertovali k islámu, a tak se stalo, že křesťané se opět museli stáhnout do ústraní, přesto však byli tolerováni.

I přesto že se křesťané za pozdější mongolské vlády museli stáhnout do ústraní, vzniklo ve městě Ílchanátu první arcibiskupství. Ílchanát byl samosprávné území v Mongolské říši, který se řadil mezi 4 chanáty, na které byla Mongolská říše rozdělena a Ílchanát zabíral zmenšené území dnešního Íránu a zasahoval například do dnešních známých měst, jako jsou Tabríz, Teherán, Isfahán a Širáz. Dále zabíral ještě území dnešní Gruzie, Afgánistánu, Turkmenistánu, Arménie atd. Hlavní křesťanská odnož, která byla za dob Ílchanátu upřednostňována byla, nestoriánská čili Asyrská církev východu. Ostatní křesťanské odnože se zde vyskytovaly, avšak v menší míře.

Nejvýznamnějším arcibiskupem v Ílchanátu byl Vilém Adam, který se postaral o ochranu všech arménských odnoží křesťanství před utlačováním a opovrhováním ze strany muslimů. Dále se zasadil o to, že Arménská křesťanská církev se začala na tomto území rozrůstat. V 16. století se z původního Ílchanátu stala Safiovská Persie, kde vládli Perští šáhové z rodu Safiovců. Ale přesto se zde Arménům nevedlo dobře, jelikož se báli utlačování ze strany muslimských obyvatel, protože zde bylo nastoleno jako hlavní státní náboženství šíitský islám, a dále se báli utlačování ze strany osmanských Turků, kteří území, kde Arméni žili, napadali a ohrožovali.

Arméni postupem času začali získávat sebevědomí a v 17. století zažádali o ochranu před Turky, avšak perský velitel/král Abbás Veliký vrhl na toto území a pustošil Arménské vesnice, kostely, svatyně a samotní obyvatelé se museli přesídlit, toto přesídlení bylo násilné, to vše učinil z důvodu, aby zde Turci při případném ataku nenašli žádné zásoby pro jejich obohacení a posílení. Část Arménských obyvatel byla zotročena, část byla popravena a část přesídlena. Arménští křesťané našli útočiště v Íránském městě Isfahán, kam byli vyhnáni, ale na druhou stranu to pro jejich postavení bylo příznivější, než kdyby zůstali na hranicích dnešního Íránu a Arménie (Price 2016). Ve městě Isfahán, který se nachází ve vnitrozemí Íránu, byla Arménům

udělena svoboda vyznání a určitá privilegia, kterým byla například výsada postavit si zde vlastní posvátné budovy, dále zde mohli provozovat řemeslo a díky Arménské zručnosti začalo toto město vzkvétat a prosperovat. Na druhou stranu však nebyla Arménským křesťanům přiznána žádná politická práva již právě z důvodu, že hlavním státním náboženstvím byla přísnější odnož islámu.

Zhruba v tomto období bylo křesťanské obyvatelstvo o polovinu početnější, než je tomu v dnešní době. V dnešní době je v Íránu zhruba okolo 100 000 křesťanů, kdežto za vlády Safíovců zde bylo křesťanů okolo 200 000. Z toho vyplývá, že v minulosti bylo muslimské obyvatelstvo tolerantnější ke křesťanskému náboženství, i když zde sice bylo nastoleno šíitské státní náboženství, tak přesto muslimské obyvatelstvo zůstávalo převážně sunitskými, což je mírnější forma islámu, která akceptuje i ostatní náboženství a nevyznává právo šaría. V dnešní době je tomu naopak a převážná část muslimů žijící na území Íránu je šíitského vyznání. To je důvod, proč za vlády safíovců zde bylo o polovinu více křesťanů.

Safíovské období skončilo roku 1773, kdy byl zabit poslední z rodu safíovců, a to Abbás II., který se jinak nazýval Nádír Šáh. Toto období začalo upadat, když Karim Khan Zand, uskutečnil v Persii převrat a zabil krále Abbáse II. Tímto aktem si přivlastnil Perské území a nastolil zde svoji vládu, jelikož následný vládce, který byl dosazen na trůn, se stal jeho politickou loutkou. Tento nově zvolený král Isma'íl III byl plně podřízen rozkazům Karima Khana Zanda, po vládcově smrti oficiálně končí safíovské období (Price 2016).

Kadžárovká dynastie byla v pořadí další, která se ujala vlády nad dnešním Íránem, avšak toto období provázely kruté války mezi touto zemí, Ruskem a Velkou Británií. Avšak kadžárové dokázali ustát nátlak ostatních velmocí a ubránili svoji moc a svoje území. Následkem toho, že se dokázali ubránit válkám o území, je skutečnost, že Írán se nikdy nestal součástí žádné Evropské země jako jejich kolonie, ale udržel si svoji svrchovanost. Války mezi těmito mocnostmi však přitáhly pozornost misionářů, kteří si vybrali Írán jako místo, kde budou šířit křesťanství a pomáhat tamním křesťanům ke zvyšování jejich kvality života.

I přes spory a války s Ruskem do Persie putovali misionáři z ruské pravoslavné církve, kteří se zaměřovali zejména na nestoriány a přesvědčovali je ke konvertování

k jejich církvi. Tito konvertité následně při vedené válce proti Rusku se dožadovali o ruské ochrany před pronásledováním, které bylo v Persii vždy běžné, ale ochrana ze strany Ruska žádná nepřišla. Pronásledování zde bylo vždy, ale v každém a odlišném období různě intenzivní, někdy bylo mírové období a křesťané měli volnost pohybu, při změně období či vládce se pro ně situace zhoršila.

Misionáři v Persii zakládali školy, stavěli kostely a poskytovali vzdělání dětem. Mezi prvními misionáři byli římský katolíci, ale následně se k nim přidávali i protestanté. Prvními protestantskými misionáři v Íránu byli bratři z evangelické církve, kteří se řadili do řad Moravské církve. Právě tito bratři zde zakládali školy a stali se hlavními učiteli vzdělanosti, kdy se snažili i o vzdělání mladých dívek a dále šířili mezi ostatními křesťany i nekřesťany mír.

Politická situace v Persii byla však náchylná na výkyvy a byla odkázána na rozmary tamních vládců a záleželo na postavení krále k toleranci jiných náboženství než jen islámu. Z tohoto důvodu se později bratři z Moravské církve vrátili zpět do své původní země a byli nuceni zanechat zde své misionářské činnosti.

Nejdominantnější misionářskou činností v Persii měli římský katolíci, kteří nechtěli, aby se zde šířilo protestanství, a tak se snažili překazit misionářské činnosti protestantských bratří tím, že jim přebírali ke katolicizmu lidi. Tato situace se odehrávala i ve chvíli, kdy na území dnešního Íránu přijeli protestanští misionáři z Ameriky, kteří doufali, že zde získají pro svou církev ovečky a postaví zde vlastní školy. Z tohoto důvodu, že katoličtí misionáři jim přetahovali stoupence, se protestanští bratři stejně jako ruští misionáři zaměřili na nestoriány, kdy se je snažili přesvědčit ke konvertování k protestantismu, což se jim ve většině případů povedlo a následně zde protestanti mohli zakládat znova nové školy, tentokrát pro konvertované nestoriány (Price 2016).

Největší politickou změnu a i změnu postavení křesťanů v tomto státu přinesla poslední perská dynastie Pahlaví. Roku 1925 nastupuje na Íránský trůn Rezá Chán. Za vlády prvního šáha z dynastie Pahlaví se dostalo tomuto území oficiálního názvu Írán, přesněji zakládá Íránský císařský stát. Další změny nastaly v souvislosti s křesťany a menšinami, kterým bylo uznané právo se ve všech odvětvích začlenit do Íránského veřejného života. Před svržením Rezy Chána bylo všem náboženským menšinám umožněno podílet se na vládě a bylo jim umožněno mít své zástupce v parlamentu, kde

se podíleli na utváření zákonů této země. Tato změna byla nejbenevolentnější, kterou za celou svou historii tyto menšiny v Íránu zažily.

Změna pro náboženské menšiny nenastala ani v případě, kdy na Íránský trůn nastoupil Muhammad Rezá Pahlaví. Tento šáh se orientoval na západní země a chtěl svou zemi přivést na stejnou úroveň, jakou měly například Spojené státy americké. Společnost za jeho vlády byla velmi bohatá a byla považována za nejsekulárnější stát na světě, což znamená, že zde náboženství nehrálo dominantní roli, ale naopak se zdálo, že z veřejného života občanů mizí (Siegl 2013, str. 29). Navenek se země tvářila jako nejmodernější společnost, avšak šáhův režim byl brutální dovnitř, kde vládla tajná policie SAVAK a šáh se snažil zničit všechny své politické odpůrce. Avšak za jeho vlády byly veškeré náboženské skupiny na území Íránu uznány a nehrozila jim perzekuce či kruté pronásledování, ale naopak byly i ve vrcholných postech, když se shodovaly s šáhovou politikou.

Brutální šáhův režim dovnitř vedl k tomu, že lidé začali vyzývat duchovního vůdce Rúholláha Chomejního k návratu, který po následném svrnutí šáha nastoupil do vrcholné funkce řízení státu a stal se jak duchovním, tak i politickým vůdcem. Pro křesťany to znamenalo pokles v jejich postavení zpět na nízkou úroveň, kde jsou níže než muslimští občané, kteří jsou jim opět nadřazeni, avšak v oficiálním prohlášení by tomu tak nemělo být.

Režim křesťanům a dalším skupinám umožnil svobodu náboženství a jejich vyznání, nezakazuje jim práci ve veřejné sféře a dokonce jim ani nezakazuje práci na vyšších postech ve veřejné sféře. Praxe je však jiná, jelikož Rúholláh Chomejní nastolil zákon šaría jako základní ústavní zákone a veškeré dění ve státě se jím řídí, není možné, aby se křesťané či jiný příslušník náboženské skupiny dostal na vyšší post ve státním sektoru, protože jsou zde vyžadovány zkoušky ze znalosti práva šaría a v některých případech i znalosti koránu.

Události od revoluce poznamenaly křesťany natolik, že došlo k masové migraci křesťanů z Íránu, jelikož po volném režimu, který měli křesťané za vlády posledního šáha, se nedokázali smířit opět s nízkým postavením. K dnešní době žije nejvíce íránských křesťanských migrantů ve Spojených státech amerických.

7 Starobylé církve Východu

Názvem starobylé církve východu neboli orientální církve jsou označovány ty církve, které na Chalcedonském a Efezkém koncilu nepřijaly konečné závěry. Vyznačují se menším počtem věřících oproti například Římskokatolické církvi. Tyto církve se snažily odtrhnout se a vymanit se z moci Konstantinopole a vynakládaly snahu o svou nezávislost. Staly se důležitými činiteli, kteří se podíleli na věhlasu, vývoji a rozmachu islámské kultury, a to především díky vzdělanosti jejich členů, kteří se podíleli např. na překladech starořeckých textů do arabštiny. Důvodem, proč se tyto církve oddělily od zbytku křesťanských církví, je jejich vzdálenost od hlavní důležitých křesťanských center a tepen, které se nacházejí například v Evropě, a z tohoto důvodu pojmenování církve Východu (Nešpor 2015, str. 14). Obvykle ve svém oficiálním názvu mají pojem pravoslavný či ortodoxní (synonymum pro pojem pravoslavný), který odkazuje na to, že se uskupení drží té pravé a původní víry. Problémem těchto starobylých církví je, že se rozprostírají v rámci asijských států a států Blízkého východu jako v rámci náboženských menšin, které žijí uvnitř jiného náboženského uspořádání, většinou se jedná o muslimské státy, kterým je ku příkladu Írán (christinet.eu 2014).

Církve se odlišují převážně svou věroukou, slouženým obřadem, tradicemi, zvyky, národností, filosofií či vnitřní organizací. Dávají největší důraz na askezi, což je praxe, která se snaží upevňovat disciplínu a vést tak jedince k vyšším duchovním cílům a duchovnímu rozvoji. Ne veškeré církve se vyznačují celibátem, ale tato podmínka je modifikována pro každou církev zvlášť, kdy v některých církvích je celibát nutností a u některých není vyžadován, anebo je celibát spojen až s nejvyššími posty v církevní hierarchii. Dalším společným znakem je, že se jedná o církve, které čelily tlaku ze strany islámu a islámských vůdců (Kokaisl 2009, str. 116). Střet s islámem a vyvíjení jeho tlaku na tyto církve mělo za následek, že tyto církve si vytvořily pevnou vazbu na své tradice a zvyklosti a dbalo se na jejich dodržování, jelikož si musely hájit svou víru a díky tomu dokázaly udržet svoji identitu před rozrůstajícím se islámem. Dalším charakteristickým znakem pro tyto církve, které se vyvinuly díky tlaku ze strany islámu, je zakonzervovanost církví v určitém vývojovém stádiu, ve většině případu ve stádiu ve kterém se nacházely před příchodem islámu (Filipi 2012, str. 58-59). Avšak

do Chalcedonského koncilu měly veškeré církve stejný původ, po Chalcedonském koncilu se i starobylé církve Východu rozcházejí v názorech.

Prvním konaným sněmem byl sněm v Efezu, kde měly být vyřešeny spory mezi učením a výkladem víry mezi církvemi. Tento sněm se konal roku 431 n. l. Na tomto sněmu byl prosazován dyofyzitismus, který hlásal patriarcha Nestor, který se svými názory neuspěl a spor prohrál (Boháč 2014, str. 54). Chalcedonský koncil se konal roku 451 n. l., kde se řešily problémy o přirozenosti Krista a postavení Konstantinopole vůči Římu. Na koncilu bylo ustanoveno, že římský papež a konstantinopolský patriarcha si budou rovni ve svém postavení a budou si rovni jako křesťanské autority. Největším řešeným problémem byla otázka přirozenosti Krista. Koncil odsoudil myšlení monofyzitismus (od slov monos = jeden a fyzis = podstata), což je přesvědčení že Kristus měl jen jednu podstatu a to božskou, a jako hlavní ideologii ustanovil dyofyzitismus. Skládá se z řeckých slov dyo, což znamená dva a slovo fyzis, neboli podstata. Toto přesvědčení vidí Krista ve dvou podstatách, které jsou odděleny, první je božská podstata a druhá je lidská podstata (Nešpor 2015, str. 14). Monofyzitismus byl koncilem zavrhnout, jelikož toto přesvědčení, že Ježíš měl pouze božskou přirozenost, bylo a je v rozporu se zmrtnýchvstání po ukřižování, a tudíž musí mít Ježíš dvě podstaty, kdy jedna je lidská, aby to korespondovalo s výkladem vstání z hrobu. S tímto verdiktem však některé církve nesouhlasily a vymezovaly se proti tomuto usnesení, jednalo se o církve: Svatá apoštolská katolická asyrská církev Východu, Syrská ortodoxní církev antiochijská a Arménská apoštolská svatá církev (Boháč 2014 str. 55). Výsledek koncilu přinesl konflikty mezi církvemi a jejich následnými rozpady v menší církve a větve. Církve, které odmítly závěry koncilu, se nazývají souhrnným názvem nechalcedonské církve či předchalcedonské církve. Později byly vynakládány snahy ze strany Říma a Byzance o zpětné získání starých východních církví do reunie, což znamená opětovné spojení z dřívějších dob. Tyto snahy byly sabotovány a zpětná vazba byla do 16. století povětšinou nulová (Filipi 2012, str. 59).

Začátkem 16. století až do 19. století se začala část starobylých církví Východu vyčleňovat od vlastního většinového proudu a přiklánět se směrem k papeži a Římu. Hlavním důvodem spojení se s Římem a vytvořením s ním jednotnou unii bylo, že církve zde hledaly zastání a podporu v jejich tíživé situaci, která spočívala v tlaku

ze strany islámu a neustálého pronásledování věřících. Dalším důvodem bylo mocenské soupeření a rozpory mezi jednotlivými církvemi o věrouku, věřící a duchovní moc. Církvě, které přijaly nabídku unie s Římem, byly: Arménská katolická církev, Chaldejská katolická církev a Syrská katolická církev (Boháč 2014, str. 74).

„Teprve ekumenické hnutí, jež nedisponuje žádnými přímými mocenskými nástroji a ani se nesnaží o věroučnou a liturgickou homogenitu, získalo tyto církve pro spolupráci: všechny jsou členkami Světové rady církví, některé od jejího vzniku. Plná ekumenická integrace těchto církví, jež žijí na kulturní výspě křesťanského světa, zdá se být nejen nepochybná, ale z hlediska existence křesťanství v multikulturním světě také neobyčejně potřebná.“ (Filipi 2012, str. 59)

„V reakci na to se ekumenické hnutí pokusilo formulovat program „konciliární jednoty“: cílem ekumenických snah má být taková míra vzájemného uznání ze strany jednotlivých (konfesních) církví, že bude možno, aby jejich zástupci spolu rokovali o nejzávažnějších otázkách víry a vyznání a slavili společně eucharistii.“ (Filipi 2012, str. 18)

Veškeré církve jsou vždy rozděleny a podléhají pod správu určitého starobylého patriarchátu, kterému náleží a jsou zavázány usnesením patriarchy, který je pro ně nejdůležitější církevní autoritou. Mezi první vzniklé patriarcháty se řadí 5 nejdůležitějších a nejhlavnějších, kterými jsou: patriarchát Římský, Konstantinopolský patriarchát, Jeruzalémský, Antiochijský a Alexandrijský patriarchát. Později se vytvořily další tři mladší patriarcháty, které se nacházely mimo jádrové oblasti, a to patriarcháty: Církev Východu, Kilikijský a Ečmiadzinský (Boháč 2014, příloha 6).

Starobylé církve Východu se dělí převážně do patriarchátů mladších, čili do nepůvodních, které byly vytvořeny v pozdější době. Avšak některé církve jsou pod správou původních patriarchátů, příkladem je Arménská apoštolské svaté církve, která se řadí jak do patriarchátu Jeruzalémského, tak i do patriarchátu Konstantinopolského. V prvním případě jejich patriarcha sídlí ve městě Jeruzalém a v druhém případě sídlí ve městě Istanbul. Dalším původním patriarchátem je Antiochijský, pod který spadá Syrská ortodoxní církev antiochijská, která má sídlo svého patriarchy v Damašku a dále pod jeho správou se nachází také Syrská katolická církev se sídlem patriarchy v Bejrútu. Ostatní starobylé církve se řadí mezi 3 nepůvodní patriarcháty. Do patriarchátu církve

Východu se řadí Svatá apoštolská katolická asyrská církev Východu, která má patriarchu v Chicagu a Starobylá svatá apoštolská katolická církev východu se sídlem patriarchy v Bagdádu a v poslední řadě do této administrativy patří Chaldejská katolická církev, kdy sídlo patriarchy je lokalizováno též do Bagdádu. Dalším patriarchátem je Kilikijský a pod jeho správu patří Arménská apoštolská církev a Arménská katolická církev. Obě tyto církve mají sídlo patriarchy v Libanonu. Posledním patriarchátem, pod jehož správu spadá jedna z církví, je Ečmiadzinský. Do tohoto patriarchátu se řadí Arménská apoštolská církev, kdy v Arménii je hlavní sídlo patriarchy (Boháč 2014, příloha 6).

7.1 Rozdělení křesťanských minorit

Českým ekvivalentem ke slovu minorita je slovo menšina. Menšina je ze sociologického pohledu skupina lidí, která se vyznačuje stejnými znaky a žije v nepatrném počtu v cizím společenství, které má jiné hodnoty, odlišuje se tím tak od většinové společnosti ve které žije. Rozdělují se na menšiny etnické, národnostní a náboženské. Etnická menšina se vymezuje převážně jazykem a kulturou, které jsou odlišné od společenství, ve kterém jsou lokalizovány. Národností menšina je oficiálně uznaná etnická menšina státem a má tak své místo a je přebírána do oficiálního národnostního složení země či státu, které lze najít například na stránkách příslušného statistického úřadu. Poslední, náboženská menšina, je skupina lidí, kteří se odlišují náboženským vyznáním od většinové společnosti, příkladem jsou křesťanské minority v Íránu (Šatava 1994, str. 17). Křesťanské minority lze rozdělit do několika kategorií, přesněji do 3, a to dle původu, podle lokalizace či umístění polohy a dle početnosti minority (Boháč 2014, str. 44).

Podle původu minority je lze rozdělit na skupiny autochtonní a alochtonní. Autochtonní skupiny jsou minority, které se vyskytují na daném území minimálně přes 100 let a jsou historicky spjaty s místem, kdy k tomu se pojí vznik zvyků a tradic specifický pro danou minoritou v této lokalitě. Druhá skupina, a to alochtonní, je druh minority, která na určitém území nemá svou tradici, ale je zde cizím elementem, který do tohoto místa imigroval. Jedná se o skupiny, které žijí mimo místo svého původu. Častější jsou spíše skupiny autochtonní (Boháč 2014, str. 44).

Druhou kategorií, která rozděluje minority, je podle lokalizace, polohy. Zde jsou skupiny koncentrované a skupiny disperzně rozmístěné. V prvním případě jsou minority lokalizované do určitého regionu či velkých měst a nacházejí se pouze na tomto místě, kdy veškeré dění minority je směřováno právě v onom místě, a tudíž se zde nacházejí například církevní školy, instituce a sakrální stavby (mluvíme-li o náboženské minoritě). V druhém případě jsou to skupiny, které jsou rozptýlené v různých místech daného státu či určitého území. Tyto skupiny nemají církevní moc a instituce centralizované do jednoho určitého místa, ale naopak jsou decentralizované a jsou spojeny s každou oblastí daného státu, ve kterém se minorita nachází (Boháč 2014, str. 44).

Minority se rozdělují dále dle početnosti na skupiny absolutního počtu a relativního počtu. Nebo jiné rozdělení skupin v rámci této kategorie je dělení na malé, střední a velké skupiny. Minority absolutního počtu, jsou ty, které oficiálně udávají počet příslušníků k danému společenství. Naopak minority relativního počtu, jsou skupiny, které neudávají počet příslušníků, a jejich počet lze pouze odhadovat na základě pravděpodobnosti velikosti skupiny (Boháč 2014, str. 44).

Křesťanské minority v Íránu se řadí mezi skupiny autochtonní (s výjimkou části Arménů a Asyřanů, která do Persie uprchla z Osmanské říše kvůli genocidním aktivitám osmanské armády) a udržely si svoji identitu i přes nátlak ze strany přicházející moci islámu. Dále se řadí mezi minority disperzně rozmístěné, jelikož nemají církevní moc situovanou do jednoho určitého místa, ale naopak věřící žijí po málo početných skupinách v různých částech státu. Na území Íránu nejsou situovány ani jejich nejvyšší církevní autority, ale naopak sídlí mimo tento stát a řídí dění církve na dálku pomocí různých způsobů komunikace. Íránské křesťany můžeme zařadit jak do minorit absolutního počtu, tak do minorit relativního počtu. Do absolutního počtu z důvodu, že tradiční křesťanské církve udávají alespoň přibližný počet věřících a sami věřící se nebojí přiznat ke své víře. Naopak tomu je u křesťanských evangelických církví, které se řadí v Íránu do menšin relativního počtu, jelikož neudávají počty svých věřících a sami věřící se k víře oficiálně nepřihlásí, jelikož se jedná o nelegální církve a věřící se bojí perzekuce.

8 Struktura a typologie křesťanů

Křesťané v Íránu nejsou homogenní jednotka, ale naopak jsou zde rozděleni do mnoho různých křesťanských církví nebo jejich odnoží. Na tomto území se nacházejí tři etnické skupiny křesťanského vyznání, kdy následně tyto skupiny mají ještě své křesťanské církve a odnože. Největší etnickou skupinou hlásící se ke křesťanství jsou Arméni, kterých je v Íránu okolo 120 000, a následně druhou nejdominantnější skupinou jsou Asyřané, kterých je zde okolo 35 000. Poslední etnickou skupinou jsou původně muslimská etnika, jako jsou konvertité od islámu – Peršané, Azerové, Arabové atd.

Křesťanské církve Asyřanů a Arménů vznikly tak, že se vždy z jedné církve, která vznikla, postupem času odtrhla další odnož, která se následně stala novou institucí a následně církví. V každé církvi se vždy našla skupinka lidí, která měla ještě o něco odlišnější ideály a jejich církev jim tyto ideály nenaplňovala. Tato skupinka lidí následně hledala přívržence pro svoje odlišnější pojetí křesťanství a v případě, že už měli dost stoupců, byli uznáni za oficiální církev, tedy jednu z odnoží křesťanství.

Křesťanské skupiny v Íránu lze rozdělit do tří hlavních proudů, respektive institucí křesťanství, a to do katolické církve, orientálně – ortodoxní církve a protestantské církve. Dominantní je zde orientálně – ortodoxní církev, kam patří: Syrská ortodoxní církev antiochijská, Arménská apoštolská církev, Svatá apoštolská katolická asyrská církev Východu a Starobylá svatá apoštolská katolická církev Východu. Do proudu katolicizmu se řadí církve: Chaldejská katolická církev, Syrská katolická církev a Arménská katolická církev. Do posledního proudu protestantismu patří: Arménská evangelická církev, Letniční hnutí a církev a Podzemní církve (Boháč 2014, příloha 5).

8.1 Svatá apoštolská katolická asyrská církev Východu

V mnoha publikacích je pro tuto církev často používán zkrácený název či obměněný název Asyrská církev Východu či Apoštolská církev Východu a není používán její oficiální název. Příslušníci této církve se nazývají nestoriáni (pro samotné věřící je toto označení hanlivé a oni sami si tak neříkají) podle patriarchy Nestora, od kterého převzali ideje a myšlenky. Označování jsou tímto názvem také z důvodu, že neakceptovali rozhodnutí a výsledek Efezského koncilu, kde byl Nestor souzen

a odsouzen za kacířství a rouhání se k Bohu (Kokaisl 2009, str. 117). Církev tento rozsudek nepřijala a vyjádřila se k jeho nesouhlasu, jelikož učení církve je z části postaveno na Nestorových výrociích a přesvědčení.

Z Nestorova učení si církev přebrala např. výklad o Panně Marii. Římskokatolická církev přijímá Pannu Marii jako Bohorodičku, ale naopak Nestorovo učení ji v tomto ohledu odmítá a zobrazuje ji pouze jako Kristorodičku (Szabo 2016, str. 25-27). V tomto výkladu Panna Marie neporodila Božské dítě, ale dítě s lidskou podstatou neboli s lidskou přirozeností, a božskou podstatu bylo nabito až později. Z toho vyplývá, že příslušníci této církve vyznávají dyofyzitismus, tudíž dvě přirozenosti Krista, které jsou od sebe oddělené (Nešpor, 2015, str. 14).

Počátky této církve lze nalézt v 2. století př. n. l. v Persii ve městě Seleucie, která byla nejdůležitějším centrem pro tuto církev, a vznik se traduje od jednoho apoštola a jeho žáka, a to sv. Tomáše a žáka sv. Addaie. V dnešní době sídlo patriarchy církve se nachází ve městě Chicago ve Spojených státech amerických (Kokaisl 2009, str. 117). Úřad patriarchy je dědičný, přenáší se ze strýce na synovce a tento post je vázán přísným celibátem (Filipi 2012, str. 49). Církev se vyznačuje hlavně svojí velikostí, jelikož se jedná o nejrozšířenější a největší křesťanskou církev v Íránu. Celosvětově byl Írán považován za centrum této církve se sídlem hlavního náboženského představitele, a to patriarchy, který později kvůli nepříznivým podmínkám přesídlil do Chicaga (christinet.eu 2014). Rozmach církve a její víry nastal v raném středověku, kdy byly hojně používány obchodní cesty a díky těmto obchodním tepnám bylo umožněno snadné a dostupné přenášení víry a počet věřících církve zaznamenal nárůst a církev díky této skutečnosti expandovala svoji víru po celém území. Avšak s nástupem islámu je ukončen provoz obchodních cest a církev tak ztrácí kontakt s nově získanými místy, následně je vytvářen tlak na konverzi k islámu, a tak se církev stala uzavřenou, která nenarůstá a ani jí neubývá (Boháč 2014, str. 57).

Původním jazykem věřících v této církvi byla aramejšťina, což je jazyk, kterým mluvil Ježíš Kristus a následně i apoštolové, avšak od tohoto jazyku bylo následně opuštěno a místo něj se začala používat syrština a arabština. Syrština se začala používat z důvodu, že národnostní složení církve je převážně asyrské. Církev dala vznik Pešitu, což je raný překlad Bible.

Církev používá východosyrskou liturgii, která se vyznačuje prostotou a jednoduchostí, tak jak byla používána z počátků zrození křesťanství. Slouženy jsou dohromady tři liturgie, a to od apoštola Addaie, apoštola Theoroda z Mopsuestie a apoštola Nestora. Samotná bohoslužba je doprovázena vokálními hudebními projevy, nejčastěji beze slov (Filipi 2012, str. 49). Křesťanství obecně se vyznačuje dogmatismem, avšak tato církev své teologické úvahy, myšlenky a víru nedogmatizují, ale naopak musí být uznány všemi a poté nutí věřící, aby se zavázali k mnohdy přísnému dodržování této víry, kdy za porušení slibu ji hrozí sankce. Církev se odlišuje od ostatních nechalcedonských církví tím, že nepřijímá ideu dědičného hříchu. K této myšlence se staví odmítavě a vyjadřuje se k tomu tak, že neexistuje dědičný hřích, jelikož byl vykoupen Ježíšem, ale existují hříchy, které jsou selháním konkrétní osoby, a tudíž se vztahují jen na tu konkrétní osobu. Věřící vyznávají 7 svátostí: křest, eucharistie, manželství a pohřeb, svěcení kněží, pokání (jinak řečeno vyzpovídání se, odpuštění hříchu), svěcení oleje a kříže a poslední svátostí je svěcení kvasu, který se pak přidává do eucharistického chleba (Filipi 2012, str. 49).

Pozitivní pro církev byla skutečnost, že nebyla propojena s Římem a netvořila unii s Římskokatolickou církví. Pozitivum spočívalo v tom, že během vlády Peršanů nebyla tato církev zničena, protože zde nebylo ohrožení z jejich strany v aspektu, že by kolaborovala s nepřátelskou stranou. Za dob vlády Peršanů panovalo nepřátelství a války mezi ní a Evropou a hlavně s Římem. Avšak později za vlády Turků byli církevní příslušníci systematicky vyvražďováni nebo byli deportováni Turky na jiné místo např. do Sýrie a Iráku. To mělo společně s další emigrací především do zemí euroatlantické civilizace za následek vytvoření diaspor této církve po celém světě. Samotná církev měla obohacující přínos pro Perskou říši a následné další dynastie a kultury, které se zde vystřídaly. Jejich přínos spočíval v uchování antické kultury a vzdělanosti i přes tlak, který byl na ně vykonáván, a snahu o islamizaci, kdy později byly arabské říši tyto uchované informace a kultura předávány, které ovlivnily částečně arabskou kulturu (Filipi 2012, str. 48).

Z důvodu pronásledování křesťanských věřících se roku 1553 část církve odtrhla a vytvořila unii s Římskokatolickou církví, kde hledali ochranu a pomoc při

pronásledování. Održení těchto věřících od Svaté apoštolské katolické asyrské církvi Východu dal vznik nové církvi: Chaldejská katolická církev (Matlovič 2001, str. 96).

8.2 Starobylá svatá apoštolská katolická církev Východu

Tato církev je úzce spojena se Svatou apoštolskou katolickou asyrskou církví Východu, jelikož se od ní tato církev oddělila. Původní celistvá církev okolo 18. století procházela vnitřními krizemi a četnou nespokojeností ze stran svých věřících, což vyústilo roku 1968 k rozkolu církve. Problémem, proč se oddělila část věřících do samostatné církve, byla otázka předávání postu patriarchy. Post patriarchy se do těchto dob předával ze strýce na synovce a po zvolení nezletilého patriarchy se část nespokojených věřících odtrhla a vytvořila Starobylou svatou apoštolskou katolickou církev východu. Dalším důvodem pro oddělení církvi byla reforma Juliánského kalendáře na Gregoriánský kalendář. Svatá apoštolská katolická asyrská církev Východu přijala reformu kalendáře a přijala oficiálně gregoriánský kalendář, to však část věřících nemohla přijmout, a tak se odtrhla do vlastní církve, která nadále používá kalendář Juliánský. Až do roku 1994 fungovaly tyto dvě církve odděleně a panovala mezi nimi rivalita a vzájemná kritika. Roku 1994 iniciátoři papež Jan Pavel II. a patriarcha Mar Dyn Dinkha IV. se zasloužili o podepsání příměří mezi těmito církvemi, kdy následkem podepsání dohody bylo opětovné spojení církvi, avšak ne do jedné církve, jako tomu bylo na počátku vzniku církve, ale jako spojení církvi které spolu kooperují, vzájemně se uznávají a podporují se (Szabo 2016, str. 25-27).

8.3 Chaldejská katolická církev

Vznikla roku 1553, kdy se odtrhla od Svaté apoštolské katolické asyrské církve Východu, a to z důvodu, že tato církev nechtěla přijmout nabízenou spolupráci s Římem a s Římskokatolickou církví a naopak část věřících chtěla unii vytvořit. Dalším důvodem pro odtržení bylo zvolení nezletilého patriarchy v roce 1552, což mělo za následek odmítnutí od mnohých biskupů. Tyto spory vedly k odtržení části věřících od původní církve kteří vytvořili Chaldejskou katolickou církev. Laicky a v běžném hovoru se používá zkrácený název Chaldejci, který je odvozený od názvu národa, jenž ve středověku obýval Mezopotomálii (Filipi 2012, str. 49). Ještě v témže roce, tedy roku 1553, kdy byla církev založena, byl ustanoven první patriarcha Chaldejské

katolické církve. Patriarchu vyhlásil a ustanovil do funkce Řím a jako prvním se jím stal Patriarcha Šimon VIII. (přejal označení patriarcha do svého jména). I přes spojení se s Římem a odtržením od původní církve se jedná o nechalcedonskou církev, která nepřijala závěry Chalcedonského koncilu (cnewa.org 2013).

Stejně jako Svatá apoštolská katolická asyrská církev Východu, tak i Chaldejská katolická církev užívá východosyrské liturgie, vyznává dyofyzitismus a liturgickým jazykem je pouze syrština. Církev je i v dnešní době podřízena papeži v Římě, avšak má stále ještě svého patriarchu, který sídlí v Bagdádu a je také podřízen a povinován papeži ve Vatikánu (Filipi 2012, str. 49).

8.4 Syrská ortodoxní církev antiochijská

Lze ji nazvat několika dalšími názvy, které jsou častěji používané než oficiální název církve. Těmi názvy jsou: Syrská pravoslavná církev a nejčastěji v mluveném projevu se používá zkrácený název Jakobité. V oficiálním názvu církve je dodán přívlastek antiochijská, a to z důvodu vzniku církve v Antiochie, která byla prapůvodním centrem prvních křesťanů. Dále přívlastkem antiochijský dávají ostatním církvím a společnosti najevo, že nejsou v unii s Římem, ale že se naopak odtrhli od ní po Chalcedonském koncilu.

Církev není primárně založená na národním principu, kde by složení věřících bylo převážně syrské národnosti, ale naopak se vyznačuje různorodým národnostním složením vyznavačů. Vyznavači se skládají z Asyřanů, Arménů, Kurdů, Arabů; atd. Avšak liturgickým jazyk je pro všechny věřící jednotný a je jím syrština (Boháč 2014, str. 58). V některých případech je bohoslužba sloužena i v arabštině.

Počátky církve se nacházejí v Palestině, kde místní mniši položili její základy. Do 6. století se jednalo spíše o lidové hnutí, které se vyznačovalo stejnými náboženskými idejemi, ale v tomto století začala získávat církevní strukturní podobu, která je téměř nezměněná a zachovaná do dnešních dob. Následně v 8. století získala církev svůj oficiální název a vyznavačům se začalo zkráceně říkat Jakobité (Matlovič 2001, str. 97). Název Jakobité je odvozen od nejvýznamnějšího biskupa této církve Jakuba, který školil a vysvěcoval převážně kněze, ale také biskupy. Z tohoto důvodu je také nejdůležitější a nejvýznamnější liturgií liturgie Jakubova. Avšak vznik církve je odvozen od apoštolů Petra a Pavla, kdy je založena převážně na jejich učení. Liturgii

používají západosyrskou, která je ve své podstatě kristocentrická, kdy modlitby jsou směřovány k Ježíši Kristu (Boháč 2014, str. 58). Což souvisí s tím, že vyznávají monofyzitismus, a tudíž je pro ně Ježíš Kristus pouze božskou bytostí a z tohoto důvodu jsou modlitby převážně vyznávány jemu. Patriarcha této církve má sídlo v Damašku. Zvláštností patriarchů této církve je, že při jejich jmenování automaticky přebírají druhé jméno Ignác, kdy tím vzdávají úctu sv. Ignáci, který byl patriarchou Antiochie.

V roce 1662 vznikly v církvi vnitřní rozpory, které vyústily v rozštěpení jedné církve na dvě. První církví zůstávala Syrská ortodoxní církev antiochijská a druhou církví se stala Syrská katolická církev. Rozdíl v těchto dvou církvích je, že původní církev nechtěla a nepřijala unii s Římem, kdežto druhá církev se odštěpila z důvodu toho, že unii přijmout chtěla a následně po odtrhnutí ji přijmula (christnet.eu 2014).

Chrámky církve se skládají z lodí a oltářního prostoru, které jsou odděleny jednoduchou oponou. Další charakteristikou je, že jsou střídavě vyzdobeny, jelikož církev zaujímá kritický postoj k ikonickým obrazům, jediné povolené jsou obrazy zobrazující ikonu Krista. Při sloužení bohoslužby v těchto chrámech je povolen tichý hudební rytmičtý doprovod. (Filipi 2012, str. 51) Četné množství chrámů, kostelů a obřadních míst bylo zničeno během mongolského vpádů na území bývalé Perské říše, to mělo za následek zakonzervování velikosti a počtu členů církve, které jsou zachovány do dnešních dob (Szabo 2016, str. 37).

8.5 Syrská katolická církev

Tato církev do 17. století neexistovala a její věřící byli součástí Syrské ortodoxní církve antiochijské, kdy během tohoto století se rozmáhala misijní činnost kapucínů a ti si získali část věřících této církve. Věřící se následně odtrhli roku 1781 a hned od prvopočátků vytvořili unii s Římem, který jim zaručil vznik jejich vlastního patriarchátu (Filipi 2012, str. 50). Dnes sídlo patriarchy je situováno do Bejrútu. I přes rozkol se Syrskou ortodoxní církví antiochijskou používají stejný rítus, a to západosyrský. Od začátků svého vzniku církev procházela krizemi a musela čelit nátlaku ze strany společnosti, jelikož byla oficiálně zakázána a za její šíření hrozily přísné sankce. Oficiální uznání církve přišlo roku 1829, kdy byla zařazena mezi ostatní starobylé církve východu (Szabo 2016, str. 170). Dalšímu tlaku, kterému církev musela čelit od společnosti, bylo pronásledování věřících, které bylo intenzivnější než u jiných

křesťanských církví, které nebyli v unii s Římem. Právě unie s Římem byla důvodem, proč pronásledování bylo ve větší intenzitě, jelikož byli považováni za nepřátele islámských říší a za spojence Vatikánu a západního imperialismu. Pro vládců muslimských říší bylo výhodnější zničit Syrskou katolickou církev, než mít obavy z jejich společné koexistence a z možné vzpoury, kterou by věřící mohli podniknout. Avšak církev nebyla nikdy zničena, ale uchovává si stálý počet členů.

8.6 Jedna svatá všeobecná pravoslavná církev arménská

Neoficiálně je nazývána jako Arménská apoštolská církev, Arménská apoštolská svatá církev, Gregoriánská církev nebo Arménsko-gregoriánská církev.

Církev je založena na učení od apoštolů Tadeáše a Bartoloměje. Vystupuje jako národní církev, která byla obdařena posláním od Boha. Poslání spočívá v záchraně, zachování a předávání arménské identity a arménské kultury a hlavně jazyka. V Arménii byla roku 380 ustanovena jako oficiálním státním náboženstvím, jelikož je církev založena na národních hodnotách. Aby zachovali arménskou identitu, byla bible přeložena do arménštiny v roce 404 mnichem Mestropem Maštorem, který vytvořil abecedu pro arménský jazyk, jelikož do onoho roku byla arménština pouze mluvená a neměla písemné vyjádření (Szabo 2016, str. 30-31). Další činem, který byl vykonán pro záchranu arménské kultury a udržení arménské čistoty po všech stránkách, bylo nenavázání vazeb, vztahů či komunikace směrem k Římu a Konstantinopoli.

Církev používá vlastní liturgii, a to arménskou a liturgickým jazykem je grabar neboli arménština. Věrouka je postavena na vyznání víry nikajsko-cařihradské, což je text vyznání. Myšlenkovým směrem, který je zastáván, je monofyzitismus, i když ho z části také považují za herezi, ale spíše se přiklánějí k němu než k dyofyzitismu (Boháč 2014, str. 59). Vrchní představitelé této církve uspořádali po Chalcedonském koncilu vlastní sněm, který se konal v Divinu. Na tomto sněmu odsoudili závěry Chalcedonského koncilu, ale přijali závěry koncilu Efezského, kde souhlasili s odsouzením patriarchy Nestora a odmítají uznat jeho učení. Z toho vyplývá, že se jedná o předchalcedonskou církev (Kokaisl 2009, str. 117).

Chrámů jsou prostě zařízené a skládají se z lodi a hlavního oltáře oddělený prostou oponou. Na zdech se objevují ikonické obrazy, kterým však není přikládán důležitý náboženský význam a jsou pokládány spíše za dekoraci chrámů a kostelů. Doprovod

k bohoslužbám je instrumentální a používány jsou nástroje jako varhany a různé harmonie či harmonické nástroje. Konají se zde eucharistie, při kterých tato církev pojídá nekvašený chléb a pije neředěné červené víno (Nešpor 2015, str. 293). Jedná se o posvátný úkon či obřad, který je pravidelně koná, dohromady vyznává církev 7 svátostí. *„Pojetí sedmi svátostí (tajemství) – křtu, myropomazání, eucharistie, pokání, takzvaného rukopoložení k vysvěcení, svátosti manželství a pomazání nemocných – je velmi blízké pravoslavným křesťanům. Pomazání nemocných je vyhrazeno nositelům tří vyšších svěcení: kněžím, biskupům a katolíkům. Kněží fakticky tvoří dvě kategorie: vardapetové jsou vzdělání, svobodní a volí se z nich biskupové, zatímco ostatní kněží mohou být ženatí, pokud do manželství vstoupili před vysvěcením diákonem a pokud si nezvolí život v klášteře. Nižší diakonské (jáhenské) svěcení bylo v minulosti udělováno mniškám a tento obyčej se v posledních desetiletích obnovuje.“* (Nešpor 2015, str. 293) V případě volby klášterního života je v mniších a mniškách budován cit pro prostý zbožný život směřující až k asketické zbožnosti ve směru na náboženské vzdělání a sociální pomoc. Církev každý rok sestavuje kalendář, který je specifický a platný jen pro tuto církev a je sestavován pro každý rok jinak z důvodu, aby slavené svátky nepřipadly na neděle (Filipi 2012, str. 57). Nejvyšším představitelem církve (patriarcha) má své sídlo v Arménském městě Ečmiadzin.

V roce 506 nastala pro církev krizová doba, jelikož bylo vůči nim zahájeno pronásledování ze strany vlády Sasánovců. Perští sasánovští vládcí jejich víru neuznávali a snažili se je, při jejich dopadení krutými metodami přimět ke konverzi k zoroastrismu. Avšak při vpádu Turků a jejich vládě zažila církev horší situaci než za dob vlády Sasánovců, neboť věřící byli systematicky vyvražďováni a pronásledováni ze strany Turků. Tato situace vyústila v genocidu arménských věřících na území perské říše, kdy jedinou záchranou před smrtí bylo emigrovat, jiná možnost v tuto dobu pro ně neexistovala (Szabo 2016, str. 30).

8.7 Arménská katolická církev

Její vznik se datuje neoficiálně do roku 1300, kdy Arménská apoštolská církev navázala bližší vztahy s katolickými křesťany, což mělo vliv na část věřících této církve, kteří se chtěli spojit s katolickou církví v Římě, což mělo za následek odtrhnutí se od původní církve a snahu vytvořit svojí vlastní církev. Od odtrhnutí se snažili vytvořit

svojí vlastní církevní strukturu, ale až roku 1742 se dostalo této církvi oficiálního uznání a ustanovil se oficiální název Arménská katolická církev. Papež Benedikt XVI. také toho roku ustanovil prvního patriarchu této nově vzniklé církve, kterým se stal Pierre I. Jeho nástupci přebírají s titulem církevního úřadu i jméno Pierre, které má znázorňovat úctu a pokoru k prvnímu patriarchovi. Sídlo patriarchy se v dnešní době nachází v Bejrútu (cnewa.org 2015).

Církev používá arménský rítus, ale liturgie je katolická. Nepraktikují církevní výuku, tudíž nastavějí speciální školy pro své věřící a církev ani nedisponuje četným množstvím kostelů. Bohoslužby nejsou slouženy v arménštině, ale přesto je arménština primárním jazykem věřících. Často je tato církev označována jako ortodoxní (Agadjanian 2014, str. 185). Z důvodu, že se jedná o katolickou církev, byla až do roku 1829 krutě pronásledována.

8.8 Protestantké odnože – Arménská evangelická církev a Letniční hnutí a církev

Do protestantských odnoží jsou zařazeny církve, skupiny či hnutí, které se vyznačují vírou v křesťanský směr protestantismus. Věřící protestantských skupin se nazývají evangelíci a v některých případech sami církve mají ve svém oficiálním názvu přízvisko evangelické. Toto přízvisko má poukazovat na jejich vyznání evangelia a kladení důrazu na bibli, která obsahuje Písmo svaté, což je dle protestantů jediný zdroj pravdy a poznání (Vojtíšek 2004). Samotný protestantismus vznikl v 16. století během Evropských reforemací, z toho vyplývá, že počátky směru se nacházejí v Evropě. Požadované reformace spočívaly převážně v přeměně starých církevních struktur a v případě nedosažení cíle, spočívaly v zakládání nových církví podle reformních představ. Tyto církve vznikaly na základě protestu (Matlovič 2001, str. 130). Podstata reforemací byla v obnově západního křesťanství a vyplývala z kritiky Martina Luthera ve věci prodeje odpustků, se kterou přišel v roce 1517 (Filipi 2012, str. 113). Protestantismus se odlišuje od jiných hlavních křesťanských směrů tím, že popírá veškeré církevní tradice a nevyznávají kultu svatých a tím pádem je nezobrazují na ikonických obrazech, dále jsou-li konány církevní obřady, směřují je pouze do míst sakrálního prostoru nikoliv do prostor světských. Největší rozdíl lze najít v sloužených zádušních bohoslužbách. Například v katolicizmu se během zádušní bohoslužby prosí

Bůh, aby spasil duši zemřelého, pro kterého je bohoslužba sloužena, a naopak v protestantismu se během ní vyjadřují vzpomínky na zemřelého a na jeho skutky v pozemském životě (Vojtíšek 2004). V Íránu je od roku 1979 platný zákaz vést bohoslužby, mše a jiné církevní slavnosti v perštině a dále jsou zakázány veškeré evangelické projevy na veřejnosti. Íránská vláda v určité míře toleruje staré křesťanské církve a katolické církve, avšak evangelická hnutí a církve nejsou tolerovány.

Původně muslimské etnikum v Íránu v případě, že konvertuje ke křesťanství, se přidává právě ke křesťanským protestantským odnožím, jako jsou hnutí letniční, kteří budou zmíněni v následující kapitole, či se přidávají k podzemním církvím (tomuto tématu se věnuje podkapitola Podzemní církve), v minimálním množství volí konverzi k církvím katolickým, které jsou ve spojení s Římskokatolickou církví. Konvertují především vzdělání a mladí občané z důvodu znechucení a nespokojenosti s íránským státním režimem, kde je nuceně povinná víra v islám a občané nemají právo během života si vybrat víru, která by je naplňovala (zahranicni.eurozpravy.cz 2017). Určitým způsobem se konverze mladých lidí ke křesťanství rovná formě protestu vůči íránskému přístupu k náboženství, který chtějí vyjádřit.

8.8.1 Arménská evangelická církev

Arménská evangelická církev je národní protestantská církev, která se skládá pouze z věřících arménské národnosti. Roku 1831 se začalo formovat arménské lidové evangelické hnutí v Konstantinopoli (dnešní Istanbul), kde požadovali reformaci Arménské apoštolské církve ze strany svobody svědomí, ale v roce 1846, kdy do této doby se neuskutečnily žádné požadované reformy, vznikla oficiálně samostatná Arménská evangelická církev, která stojí na základech Arménské apoštolské církve a přejala některé její zvyky, příkladem je vyznání sv. Gregora a hrdiny Varnata. Na druhou stranu evangeličtí křesťané musí čelit kritikám a zlostným projevům ze strany Arménské apoštolské církve, že zničili jednotu církve a dále že nejsou patriotičtí. V počátcích vzniku této církve byli věřící pronásledováni ze strany Arménské apoštolské církve a vyloučení ze společnosti i z ochrany patriarchátu. V dnešní době jsou ostatními arménskými církvemi respektováni (Chakmakjian 1965).

Církev disponuje arménsko-evangelickými školami, každodenními a i nedělními, kde testují přesvědčení a víru věřících v evangelismus. Dále se vyznačuje vyškoleným

duchovenstvem. Bible je pro věřící nejvyšší autorita a zároveň i její zdroj, jelikož kladou důraz převážně na osobní víru a církev poté funguje jako skupina věřících, která se společně podílí na jejím chodu (Chakmakjian 1965).

Jedná se o jedinou protestantskou církev na území Íránu, která zde má svoji diasporu a nemusí se skrývat jako podzemní církev, ale je oficiálně uznána státem a je povoleno její vyznání, a to z důvodu, že se jedná o národní církev, která používá jazyk výhradně arménský, a z důvodu, že církev není přístupná jiným národnostem, takže není považována islámskou duchovní autoritou za hrozbu, že by docházelo ke konverzi muslimského obyvatelstva k této církvi.

8.8.2 Letniční hnutí a církev

Jiné označení této církve je letniční hnutí nebo pentekostalismus neboli pentekostální hnutí, či v některých případech je veřejností považována za sektu nikoli za církev. Název církve má původ od svatodušních svátků Letnic neboli vzkříšení, které je pro ně aktem spásy, a které se slaví pravidelně každý rok. Druhý název pentekostální hnutí pochází z řeckého slova pentekosté, což je Hod Boží svatodušní, kdy věřící si hromadně připomínají sestoupení Ducha svatého a jeho vtělení do apoštolů. Tento svátek se slaví 50 den po Velikonocích (Vondráčková 2005, str. 2). Vznik církve je datován do 19. století ve Spojených státech amerických, kde se začala formovat převážně u skupin ekvatoriální či negroidní rasy.

Letniční církev se vnitřně poté dělí na další dva proudy, kdy prvním proudem je Church of God neboli Boží církev, která má své působení i na území Íránu a druhým proudem je Assemblies of God jinak řečeno Boží shromáždění (Filipi 2012, str. 164). V Íránu je rozšířen pouze první proud, a to Church of God, tudíž veškeré uvedené následující informace se vztahují pouze k prvnímu proudu církve.

Věrouka je orientovaná na víru v Ducha svatého, který je pro ně nejdůležitější a je původcem veškerých lidských činů. Víra se zaměřuje především na individuální zkušenosti, existencionální zážitky a na přímý styk věřícího s Duchem svatým. Náboženské zkušenosti jsou dvě. První je zkušenost obrácení, kterou prochází všichni věřící a je to akt přijetí jedince do církve. Druhou zkušeností je křest v Duchu, který se projevuje modlitbou směrem k Duchu, který obdaruje vyvolené modlící se věřící mimořádnými dary. V případě, že je věřící obdarován darem od Ducha svatého, je

vyvolen k misijní činnosti. Tímto křtem neprojdou všichni věřící, ale pouze vyvolení, avšak Boží spása je pro všechny věřící rovnocenná. Cílem věřících je vést cestu života pobožným životem směrem vpřed a neobracet se zpět do své minulosti, jelikož Duch svatý to tak chtěl (Filipi 2012, str. 165-166). Kladou důraz na doslovný výklad bible, kdy nepovolují si vykládat biblické texty jinak, než jak je psáno, jelikož církve nevydává a nestojí na jiné teologické literatuře, která by byla poskytována věřícím. Jediný vydávaný teologický text církvi je evangelický traktát, který je určen pro misijní činnost církve a jehož posláním je evangelizovat společnost (Vondráčková 2005, str. 4). V Íránu však tento traktát není na veřejnosti interpretován, jelikož je tato církev zde nelegální a je státem pronásledována, tudíž nevydávání traktátu mezi širokou veřejností je opatřením ochrany církve a věřících. Stoupence tato církev získává v Íránu především mezi muslimským obyvatelstvem či mezi starobylými církvemi.

8.8.3 Podzemní církve – Letniční církve, Církev Íránu

Do této kategorie spadají veškeré církve a náboženská hnutí, které nejsou oficiálně uznány vrcholným státním orgánem, v Íránu je to nejvyšší duchovní autorita. V případě nesouhlasu duchovního vůdce s určitou církví, stává se tato církev ilegální a řešením je buď její rozpad či zůstat v ilegalitě a stát se tzv. podzemní církví. Podzemní církve, jsou tedy veškeré náboženské skupiny, které fungují i přes jejich ilegalitu. Tyto církve či skupiny jsou ze strany státu systematicky pronásledovány a jsou nasazovány tajné síly, aby tyto církve byly odhaleny. V případě odhalení jednotlivců či celé církve jsou všichni dopadení zatčeni a v četných případech mučeni či uvězněni na mnoho let do vězení a v případě dopadení vrcholných představitelů církve, jako jsou například biskupové, se stát uchyluje až k trestu smrti. Z toho důvodu jsou zavedena výstražná opatření ve vnitřní struktuře církvi, která platí jak pro jednotlivce, tak i pro celou církev, a to například neprovádět žádné náboženské úkony na veřejnosti (Mádr 2008). Nejčastěji se podzemní církve scházejí v příbytcích jejich stoupců.

8.9 Ruská pravoslavná církev v Íránu

Od 16. století se na tomto území usazovala ruská komunita křesťanských věřících, která se vyznačovala hojným počtem. Po Islámské revoluci v 80. letech se jejich komunita zhroutila a z Íránu byli vyhnáni veškerí ruští pravoslavní kněží bez výjimky.

Avšak v 90. letech se do Íránu vrátil kněz ruské pravoslavné církve jeromonach Alexander Zarkošev, který byl oficiálně jmenován Moskevským patriarchem v Teheránu. Dnes jsou ve většině případů stoupenci ruské pravoslavné církve potomci ruských emigrantů, kteří čítají počet obyvatel v Íránu několik set. Tato málo početná skupina se převážně koncentruje do hlavního města Teheránu. Ruská pravoslavná církev má k dispozici sakrální stavby, které se nacházejí na dvou místech v Íránu. První kostel je situován do města Kazvin, který byl postaven roku 1905 a který je dodnes aktivně využíván. Druhý a poslední kostel tzv. kostel sv. Mikuláše je lokalizován v Teheránu a byl postaven v roce 1940 díky četným darům ruských emigrantů žijících v Teheránu (sputniknews.com 2012).

V kostele sv. Mikuláše v Teheránu se pravidelně každou neděli koná liturgie, která však není hojně navštěvována, ale naopak se zde spíše schází málo početná skupina věřících. Liturgickým jazykem této církve je církevní slovanština a ruský jazyk se používá pouze v případě kázání. Církev koná vánoční liturgie a slaví ostatní ortodoxní svátky, kterých se účastní většina ruské věřící komunity, a kteří se scházejí i mimo sakrální prostor. Íránské úřady jsou vůči této menšině tolerantní a dovolují jim jejich církevní obřady, akce a zároveň respektují chod a vnitřní strukturu uvnitř sakrálních staveb. Respekt k sakrálním stavbám a struktuře církve je zapříčiněn ekonomickým přínosem z této instituce směrem k íránským úřadům. Ekonomické přínosy pro íránské úřady jsou ve formě finanční pomoci ze strany ruské pravoslavné církve, která se podílí na spolufinancování sociálních středisek pro pomoc starším lidem. Důvodem, proč jsou úřady k ruské komunitě shovívavé, je, že v mnoha případech je člen ruské komunity ve smíšeném manželství s muslimem. Vyskytující se typ smíšeného manželství je íránský muslim a ruská žena, v obráceném případě sňatek není povolen, jelikož jinověrec si nesmí vzít muslimskou ženu. Ruská komunita mimo sakrální prostor nemá místo, které by sloužilo pro setkávání se a konání různých společenských akcí. V Íránu je absence jazykových kurzů ruštiny nebo ruských kulturních center, z toho důvodu se ruská komunita schází v sakrálním prostoru či v soukromé domácnosti někoho z příslušníků komunity (sputniknews.com 2012).

V proslovu ze dne 27. 1. 2018 proneseném vedoucím výboru veřejné a náboženské organizace Gavrilovem bylo řečeno, že na jaře tohoto roku dojde k oficiální a povolené

delegaci z Ruska do Íránu, kdy delegace bude sestavena z hlavních představitelů ruské pravoslavné církve (en.isna.ir 2018) Z toho vyplývá, že rusko–iránské vztahy jsou na vřelé úrovni a ruská pravoslavná církev se těší v Íránu pozitivnímu přístupu ze strany iránských úřadů a vlády.

8.9.1 Rusko–iránské vztahy

V Íránu žijí dva typy ruské etnicity. V prvním případě se jedná o ruské občany, kteří emigrovali a nyní žijí v Íránu a v druhém případě se jedná o Íránce, kteří mají ruský původ, například rodiče byli emigranti z Ruska. Ruská etnicita je lokalizována na území Íránu do několika regionů, kde žijí v málo početných skupinách. Na počátku 20. století došlo k masové migraci obyvatel z Ruska směrem do Íránu, jelikož byli nuceni opustit zemi kvůli tamnímu režimu, nastupujícímu bolševickému režimu. Šlo o příznivce bělogvardějců. Rusové se stěhovali především do regionů/provincií Gilan, která se nachází na severozápadu země a je situovaná nedaleko města Kazvin, kde má do dnešních dob ruská pravoslavná církev, kostel a Mázandarán, která přiléhá na provincii Gilan. Obě tyto provincie kopírují pobřeží Kaspického moře. Dalším příkladem regionu, který obývají příslušníci ruské etnicity je provincie Búšehr na jihozápadě země, které má stejnojmenné správní město. Zde je situovaná jedna z prvních jaderných elektráren v Íránu, kde většina obyvatel s příslušností k ruské národnosti je zaměstnána v elektrárně na pozicích techniků či jaderných expertů.

Rusko a Írán mezi sebou navzájem udržují vřelé vztahy a snaží se mezi sebou spolupracovat v různých sférách, jak politických, tak například ekonomických. Narůstající sblížení mezi Ruskem a Íránem je zapříčiněno vytvářením tlaku ze strany Spojených států amerických na tyto dvě země. Spojené státy americké vytvářejí tlak směrem k Íránu ohledně jaderného vývoje zbraní a dále vytváří tlak směrem k Rusku ohledně jeho vystupování na mezinárodní scéně. Tyto tlaky vedly k vytvoření kooperace a společných zájmů Ruska a Íránu po roce 2011, kdy se odehrál konflikt v Sýrii. Írán se však k některým aktům staví neutrálně a tyto akty nekomentuje. Jedním z neutrálních postojů Íránu je připojení Krymu k Rusku. Tento počín Ruska zůstal bez komentování ze strany Íránu. Neutrální přístup Íránu vyústil z racionální úvahy o mezinárodní politické scéně. V případě, že by Írán souhlasil s připojením Krymu k Rusku, mohly by se tlaky ze strany Spojených států americkým vystupňovat

a ke kritice by se mohli přidat země Evropy. V druhém případě, když by Írán nesouhlasil s připojením Krymu k Rusku, by mohlo vést k zhoršení vztahů mezi Íránem a Ruskem, a tak by Írán přišel o mocného ekonomického i politického spojence. Z těchto důvodů byl pro Írán nejlepší způsob zvolit neutralitu. Írán vidí ve spojení s Ruskem především ekonomický prospěch, který spočívá v exportu plynu, a to znamená, že Írán by se mohl stát alternativou k Rusku v dodávkách plynu na Ukrajinu, popřípadě dále do Evropy. Z toho důvodu Írán udržuje vřelé vztahy a kooperuje s Ruskem.

9 Status křesťanů v íránské společnosti

Postavení křesťanů v Íránské společnosti se značně liší od postavení křesťanských skupin v jiných islámských zemích Blízkého východu, jako je například Afganistán, Irák atd. Například v Afganistánu nejsou křesťané absolutně tolerováni a jsou zde nechtěnou přítěží společnosti, z tohoto důvodu se snaží stát vyvíjet přímý nátlak na nemuslimské obyvatelstvo, kterému hrozí za jeho víru okamžitě trest smrti či v lepším případě mučení a uvěznění. Situace v Íránu je však odlišná, jelikož zde jsou křesťané v určité míře tolerováni a některé křesťanské církve zde mohou praktikovat svoji víru veřejně a pokojně bez strachu, že budou perzekuováni.

V Íránu se ke křesťanské víře hlásí zhruba 0,5% obyvatel, kdy podle sčítání v roce 2001 zde bylo 145 000 křesťanů hlásících se k tradičním církvím. Náboženské menšiny v Íránu byly oficiálně uznány státem po islámské revoluci ve 20. století, což sebou přineslo oficiální rozdělování na muslimské obyvatelstvo a nemuslimské obyvatelstvo neboli jinověrce. Podstatnými přínosy pro menšiny bylo: místo v parlamentu, avšak nesmějí mít žádný politický vliv (1 místo v parlamentu patří Svaté apoštolské katolické asyrské církvi Východu, která se o něj dělí s Chaldejskou katolickou církví, 2 místa v parlamentu pro Jednu svatou všeobecnou pravoslavnou církev arménskou), právo vyučovat svou víru v etnických jazycích a perštině a zaručení svého křesťanského vzdělání, které je zakotveno v íránské ústavě. Na druhou stranu byla ve státě zakázána propagace jiného náboženství než islámu a misionářská činnost je zakázána pod přísnými sankcemi (Niechcial 2011).

Nejtolerovanějšími křesťanskými církvemi jsou ze strany státu církve Arménské, a to Jedna svatá všeobecná pravoslavná církev arménská neboli Arménská apoštolská církev, Arménská katolická církev a Arménská evangelická církev. Tento národ je ze strany státu respektován, jelikož udržují navzájem vřelé vztahy a stát jim udělil autonomii v oblasti církevního vzdělávání svých věřících v křesťanských institucích. Základní vzdělání je pro všechny menšiny povinné a jediným povoleným jazykem výuky je perština. Stát jim také umožnil, že se mohou účastnit voleb a referend, kde mohou mít své zástupce, kteří tam budou za účelem, aby mohli hájit zájmy svého národa. V roce 2004 měl Arménský národ v íránském parlamentu dva zástupce ze svých řad. Jejich církve spravují vysoký počet kostelů, kterých mají dohromady 20 (Hussain

2013, str. 4-5). Dle samotných vyjádření Arménských církví je situace v Íránu pro ně příznivá a nepocitují, že by jim ze strany státu byla ubírána práva a bylo jim konáno příkoří. Biskup Arménské apoštolské církve Sebul Sarkisian ve svém vyjádření pronesl, že církev v Íránu má mnohem lepší postavení a nejlepší podmínky pro život než v jiných islámských státech (rc.monitor 2015). Tato situace a postoj Arménských církví je zapříčiněna, jelikož Arménské církve se těší ochrany ze strany státu a mají určité privilegium mezi křesťanskými církvemi, protože se jedná o národní církev, do které mohou vstoupit pouze lidé arménské národnosti. Arménské církve nepřijímají v žádných případech konvertity od islámu, jelikož je to pro ně tabu a nepřijímají ani jiné konvertity z řad jiných národností. Z tohoto ohledu nejsou tyto církve potenciálním ohrožením pro islámskou víru, a tudíž zde není jakýkoliv problém s uznáním a tolerováním ze strany státu.

Tolerancí a respektu ze strany státu jsou nadány i církve Asyrského národa. Asyrské církve v Íránu mohou také bez strachu vyznávat svou víru a konat své bohoslužby v křesťanských sakrálních prostorách, a to z důvodu, že se na tomto území těší dlouholeté tradici a nepřijímají konvertity od islámské víry (Choksy 2012, str. 11). V hlavním městě Teherán mají asyrské církve 4 školy, kdy z toho dvě školy patří Chaldejské katolické církvi a jedna škola připadá svaté apoštolské katolické asyrské církvi Východu (iranicaonline.org 2016). Státem schválenou veřejnou organizací je Asyrská organizace v Teheránu, která se zabývá sociokulturními tématy. Organizace vydává asyrské listy, kde jsou probírána určitá témata, která se vztahují k jejich menšině. V roce 2005 byla tato organizace zneužita ze strany státu, kdy byla nucena veřejně propagovat ve svých listech jednotu íránské společnosti a jejich listy musely obsahovat články, které se zabývaly bezúhonností Íránu (Naby 2006, str. 11).

I přes určitou toleranci a respekt se postavení tradičních církví v Íránu zhoršuje, jelikož církve a samotní věřící jsou vystavováni narůstajícímu tlaku a dohledu ze strany státu. Pro jinověrce je zde narůstající odepírání náboženské svobody. Křesťanští věřící jsou díky šíitskému režimu diskriminováni v oblastech bydlení, zdravotnictví a hlavně ve vzdělání či v profesním životě. Převažuje u nich nezaměstnanost, jelikož mají problémy se získáním zaměstnání, z důvodu že jsou upřednostňováni muslimové a dále z důvodu, že jinověrci nesmějí být zaměstnáni jako státní zaměstnanci. V případě, chce-

li křesťan či jiný příslušník menšiny v Íránu podnikat, žádný zákon ani stát mu to nezakazuje, avšak platí pro něj určitá omezení. Příslušníci menšin musí zobrazovat na svých výrobcích, obchodech či jinde viditelně pro ně státem dané specifické znamení, a to z důvodu, aby si mohl muslimský občan vybrat, zdali chce tuto službu či výrobek zakoupit. Pro muslimy jsou totiž výrobky od příslušníků menšiny rituálně nečisté. Tito podnikatelé jsou pod četným dohledem policie. Největším problémem pro menšinové podnikatele je, že musí trpět záměrné útoky ze strany muslimů či jiných podnikatelů, které mu ztěžují podnikání (Choksy 2012, str. 285-286). Upřednostňování muslimů je v každé oblasti, ať se jedná např. o bydlení. Zde má nájemce právo a může si vybrat, zda byt pronajme křesťanovi či si raději počká a později ho pronajme nějakému muslimovi. V oblasti bydlení platí pro křesťany další pravidla, kdy příkladem může být, že domy křesťanů nesmějí velikostně přesahovat domy muslimů. Ve vzdělání jsou diskriminováni hlavně na stupni vysokoškolském, jelikož musí složit veškeré zkoušky v arabském jazyce a žádný jiný jazyk zde není povolen (Sauer, Schirmacker 2009, str. 106-122). Další omezení pro křesťany jsou například v oblasti armády, kdy křesťané nesmějí obsazovat vysoké důstojnické a vyšší posty, nebo v rámci své vlastní náboženské skupiny, kdy nemohou vyvíjet charitativní činnost, jelikož ta by byla z jejich strany brána od státu jako určitý druh misijní činnosti, za což by mohli být krutě potrestáni (christnet.eu 2006).

Do září roku 2017 byla ve městě Šíráz povolena křesťanská výuka pro křesťanské děti a mladistvé, kdy stačilo napsat žádost o studování vlastní náboženské nauky, která se donesla na úřad a po schválení příslušným úřadem mohlo dítě či mladistvý nastoupit do své náboženské nauky. Ovšem v září 2017 byla tato výsada pro křesťany v onom městě zrušena a byla všem křesťanským dětem a mladistvým bez výjimky nařízena výuka šíitského islámu a úřady již neakceptují jedinou žádost, tudíž žáci křesťanské víry musejí přistoupit na výuku islámu nebo budou bez vzdělání a nesmějí studovat (hlas-mucedniku.cz 2017). Tento příklad je jedním z důkazů zhoršování se postavení i tradičních církví v Íránu a to i přes fakt, že v roce 2013 prezident Hasan Rúhání vyslovil ve svém projevu, že chce obnovit a ochránit stávající náboženskou svobodu. Dalším příkladem zhoršující se situace pro křesťanské Íránce je oficiální zakázání bohoslužeb v perštíně v roce 2012, který je oficiálním jazykem země, a to z důvodu, že

tímto zákazem chtějí znepřístupnit bohoslužby muslimům a potencialním konvertitům, kteří neovládají jazyk příslušné menšiny, jako je syrština a arménština. Následně ve dvou křesťanských kostelích v Teheránu byly zakázané páteční bohoslužby, avšak v neděli se bohoslužby křesťanů konat mohou. Jedná se o další preventivní opatření státu, aby nedocházelo ke konverzím od islámu, jelikož v Íránu jsou neděle pracovním dnem, tudíž je zde sníženo riziko návštěvy křesťanské bohoslužby muslimem. Avšak tato preventivní opatření ze strany státu směrem k muslimům mají dopad na křesťany, jelikož tímto zhoršují život a postavení křesťanů ve společnosti a utlačují je (rcmonitor.cz 2012).

Problémem v íránské společnosti jsou evangelické církve a skupiny, které jsou státem považovány za nelegální, dále jsou to konvertité od islámské víry, kteří přecházejí k evangelickým církvím či se srocují do podzemních církví. Z důvodu, protože se jedná o nelegální vyznávání víry, jsou ze strany státu vyznavači pronásledováni a při dopadení mučeni, zavíráni do vězení a v nejhorších případech, jde-li o vrcholné představitele církve, i popraveni. V Íránu je za konverzi ke křesťanství uvalován trest smrti. Ke konverzi ke křesťanství od islámu se většinou uchylují mladí perspektivní Íránci, kteří často cítí odpor ke stávajícímu režimu, je to pro ně určitá forma revolty, jelikož si chtějí sami vybrat víru. Dalším důvodem proč dochází ke konverzi, je ten, že mnoho Íránců trpí silnými depresemi a stresem a mnohdy najdou lék přechodem ke křesťanství, které má pro ně léčivé účinky (milost.sk 2008). Pronásledování se týká pouze evangelických církví a podzemních církví, nikoliv tradičních církví, a to z důvodu, že jsou obviňováni ze šíření křesťanství, které je přísně zakázáno. Ale přesto se jedná o křesťanské církve, které se nejrychleji rozrůstají. Samotné tradiční křesťanské církve vedou, až na Arménskou evangelickou církev, s evangelickými církvemi konflikty a spory, které spočívají v obviňování evangelických církví za zhoršování situace a samotné pozice křesťanů v Íránu. Dále je viní za zbytečné narušení vztahu se státem a vytváření napětí mezi státem a křesťanskými církvemi (Šindelář 2012). Tradičním křesťanským církvím se dále nelíbí konkurence evangelických církví a narůstá u nich obava s přebírání věřících = proselytismus a konverze z jejich řad k evangelickým církvím jsou pro ně nepředstavitelné a nelíbí se jim. Z tohoto důvodu se tradiční křesťanské církve snaží spolupracovat

s muslimskými státními úřady, aby došlo k co největší eliminaci nelegálních evangelických církví. Do evangelických církví často konvertují i příslušníci tradičních křesťanských etnických církví, povětšinou z důvodu, že jim jejich národní církve připadá zakonzervovaná a nijakým způsobem nevyvíjející se, a proto v této církvi nenacházejí uspokojení.

Od roku 1994 se stále stupňuje pronásledování evangelických křesťanů a konvertitů. Biskup Václav Malý pro jeden s rozhovorů v Českém rozhlasu uvedl rozdělení a typy pronásledování, kde popisuje pronásledování hlavně v islámských zemích a snaží se nastínit skutečnost, která platí i pro Írán. *„Já rozdělují pronásledování křesťanů na tři hlavní skupiny: jednak pronásledování z důvodu ideologických, to je v těch komunistických státech. Potom z důvodů náboženských, to je v těch islámských státech, a potom z důvodů sociální nespravedlnosti. Je to v každé zemi trochu jiné, v těch muslimských zemích je to v každé jiné nedá se říct, že co muslimská země, to pronásledování křesťanů. Bohužel ale v poslední době se to pronásledování zintenzivňuje a napětí roste.“* (Šindelář 2017)

Z působící ilegální církve Letniční byla od roku 1979 uvězněna a mnohdy i zabita celá řada pastorů a vrcholných představitelů církve. Nejznámější je případ z roku 1994, kdy bylo nalezeno tělo zabitého představitele Letniční církve Haika Hovsepiana, který byl nalezen z 26 bodnými ranami a s otevřenou ránou na místě srdce na ulici. Jedná se tak o nejznámější íránský případ, kdy se jednalo o mučednickou smrt - byl odsouzen k trestu smrti za svou víru (milost.sk 2008). Haik Hovsepian je příklad konvertity od tradiční etnické křesťanské církve, respektive arménské církve k evangelické církvi Letniční. Od roku 2010 bylo v íránských věznicích uvězněno přes 400 evangelických křesťanů. Někteří uvěznění křesťané se zabývali dovozem nebo tiskem biblí a jejich následným rozšiřováním, což je v Íránu zakázáno (hlas-mucedniku.cz 2017). Tajná policie se zabývá především pronásledováním a poté zatčení evangelických křesťanů. Při zatýkání dochází v lepším případě na nadávky a vyhrůžky ze strany policie a v horším případě na bití a kruté fyzické zacházení. Pozůstalé rodiny zatčených křesťanů často o zatčeném příslušníkovi rodiny nemají žádné informace a nevědí, zdali je ještě daná osoba na živu (christnet.eu 2006). Z důvodu, že se mnoho evangelikálních či konvertujících křesťanů bojí perzekuce a o život celé své rodiny, žijí podvojný život.

Podvojný život znamená, že žijí na veřejnosti jako právoplatní muslimové a v soukromém životě tajně praktikují svoji křesťanskou víru a v mnoha případech jsou členy podzemní církve.

Ze strany státu je oficiálně a veřejně popíráno pronásledování křesťanů, dále stát popírá jakékoliv fyzické násilí a tlaky působící na křesťanskou veřejnost a veškeré odehrávané situace zlehčuje. Poznámky ze zahraničí na toto téma prezident bere jako projev útočení na Íránský stát a jako projev nepřátelskosti. Tento postoj státu má za následek to, že mnoho křesťanských věřících a církví cítí ukřivdění a nejistotu, co se bude dále dít. Tyto veškeré aspekty dohromady vytváří situaci, ve které dochází k úbytku křesťanských věřících, kdy příčinou je nízká porodnost či migrace (Boháč 2014, str. 94).

Dle zprávy OSN, která se zabývala problematikou trestu smrti, byl stanoven závěr, že ve většině případů, kdy dochází k trestu smrti, jsou zároveň porušovány mezinárodní právní normy, jelikož rozsudek trestu smrti doprovází mučení, fyzické tresty, nelidské zacházení a diskriminace. OSN určila rizikové skupiny v Íránu, kterými jsou menšiny, ať se jedná o náboženské či etnické, u kterých dochází k tomuto porušování a k nedůstojnému chování vůči nim.

Pro křesťanské církve na Blízkém východě je důležité sdružení MECC neboli Middle East Council of Churches, přeloženo do češtiny jako Koncil blízkovýchodních církví, které bylo založeno v roce 1974 a sdružuje přes 14 milionů křesťanů (Boháč 2014, str. 169). Ve sdružení MECC jsou také sdruženy tradiční íránské církve arménské a asyrské. Hlavní sídlo sdružení se nachází v Libanonu v Bejrútu, avšak sdružení má mnoho poboček neboli kanceláří, kdy jedna z nich se nachází i v Teheránu. Toto sdružení si klade za cíl docílit křesťanské jednoty a snaží se spolupracovat s jinými náboženstvími v různých regionech, kdy v Íránu se snaží o vedení křesťansko – muslimského dialogu (mecc.org 2017). V termínu 10. – 11. srpna v roce 2017 došlo k výročnímu setkání východních patriarchů, přičemž hlavním jejich tématem byla situace křesťanů v islámských zemích. Na konci setkání uvedli závěr, kde plně kritizovali celosvětově významné země, za to že sledují, jaká příkoří se dějí v islámských zemích křesťanům, ale nijak nekonají. V rámci závěru také uvedli výhrůžku, ve které mezinárodním zemím vzkazují, že v případě nezměněné situace

v oněch zemích by mohlo dojít až k urážce lidskosti či v horším případě genocidě (rcmonitor.cz 2017).

Obavy nad situací křesťanů v Íránu vznášejí Vatikán a částečně Rusko. Rusko se snaží podnikat v Íránu prokřesťanské aktivity například spolufinancováním různých center zaměřených na sociální pomoc, které by vedly ke zlepšení postavení tradičních křesťanů. Největším problémem vyskytujícím se na politické scéně v Íránu je fakt, že například Spojené státy americké nebo Francie tuto situaci banalizují či odvrací zrak na jiné aspekty, jako je vyvíjející se íránský jaderný program (Boháč 2014, str. 93).

Hlavními křesťanskými cíli, které jsou zároveň ideály samotných věřících, a kterých by chtěly tradiční církve pokojnou cestou a vřelými vztahy s představiteli státu dosáhnout, tak aby značně zlepšili postavení křesťanů v Íránu, jsou svoboda vyznání a nijak neomezené konání náboženských úkonů, tradic, praktik atd. (Boháč 2014, str. 93).

10 Závěr

Cílem této práce bylo podat ucelený humánně-geografický pohled na problém týkající se křesťanských menšin v Íránu. Práce je převážně zaměřena na humánní oblast geografie, jelikož se zabývá tématem náboženství, menšinami a etniky v daném státu, ale dále je zde obsažena i oblast fyzicko-regionální geografie, jež měla určitý vliv i na rozmístění náboženství. Pronásledované náboženské skupiny hledaly odedávna útočiště v horách či pouštích. Téma zasahuje i do oblasti politické geografie, jelikož je zde nastíněn vztah Íránu se zahraničím a zahraničními zeměmi, konkrétně například s Ruskem nebo Spojenými státy americkými. Dále je v této oblasti nastíněno vystupování Íránu na mezinárodní politické scéně, a to především popíráním perzekuce protestantských věřících a mnoho jiných ostatních faktů vztahujících se k menšinám.

Z práce vyplývá, že kdysi početné obyvatelstvo křesťanů žijící na území dnešního Íránu si udržuje své zvyky, tradice a víru v nezměněné podobě do dnešních dob i přes expanzi dobyvatelů, kteří sebou přinesli islámské náboženství, které se na tomto území stalo dominantní. Z historického kontextu je zřejmé, že křesťané na tomto území byli nechtěným obyvatelstvem a byli na ně ze strany muslimů vytvářeny tlaky a násilí za účelem jejich eliminace. Avšak postupem času si islámští vůdci a lid vytvořili ke křesťanům určitý vztah a dokázali vytvořit z části fungující společnost společně s náboženskými menšinami, aniž by společné soužití vedlo k občanským sporům. Je však nutné mít na paměti speciální a neúnosně vysoké daně pro jinověrce v dobách tradičních islámských říší. Moderní íránská společnost z hlediska náboženství je společností fungující díky přísným podmínkám a udávanými hranicemi, ve smyslu co je povoleno a co zakázáno pro náboženské menšiny. Dalším aspektem, který z práce vyplývá, je negativní vnímání zahraničních států směrem k Íránu z hlediska náboženské diskriminace a krutosti od íránských vrcholných orgánů a představitelů. Avšak o náboženské diskriminaci a krutosti nelze hovořit ve všech případech stejnou měrou. Náboženská diskriminace je všudypřítomná a každodenní u jakékoliv křesťanské církve v tomto islámském státě, avšak o krutém zacházení nelze hovořit u všech křesťanských církví. Kruté a mnohdy nelidské zacházení je zaznamenáno pouze v případě protestantských církví, které jsou v Íránu postaveny v ilegalitě, kdy právě tento fakt ovlivňuje myšlení zahraničních zemí a soustavně se aplikuje na veškerou populaci

křesťanů Íránu, avšak při hlubším zkoumání je zjišťováno, že s tradičními křesťany je v Íránu v rámci povolených kompetencí zacházeno co možná nejlépe. Z uvedené mapy, která se nachází v přílohách, je patrné, že na území Íránu se nachází četné množství kostelů, které patří tradičním křesťanským církvím, což podporuje fakt, že tradiční křesťané zde nežijí ponižující životy a že s nimi není krutě zacházeno. Četný výskyt kostelů a možnost jejich navštěvování je důkazem určitého projevu náboženské svobody.

Z důvodu náročnosti tohoto tématu na dohledání četných relevantních zdrojů a zdrojů, které by podávaly více informací k určitým tématům, není práce doplněna o výzkum, dotazník či jiný způsob praktické části. Ten by mohl být vytvořen v případě pokračování v tématu v dalším stupni studia a byl by směřován jak íránským křesťanům v Íránu, tak emigrantům z řad íránských křesťanů. Praktická část je v této práci realizována ve formě příloh a zpracované mapy. Přílohy jsou zpracovány graficky z uvedených informací v práci. Příkladem přílohy může být grafické vyobrazení politického systému Íránu. Další praktickou částí práce jsou vytvořené mapy. Mapy byly vytvořeny na základě získaných informací, které byly vhodné k vytvoření map a vztahovaly se k stanovenému tématu práce.

Největším úskalím této práce byl nedostatek a neucelenost zdrojů, které by se zabývaly křesťanskými církvemi v Íránu a popisovaly církevní vnitřní strukturu a bližší život věřících, k příkladu účast na bohoslužbách, plnění křesťanských rituálů jako je křest atd. Dalším úskalím byly informace vztahující se ke vztahu státu a tradičních křesťanských církví, jelikož v četných případech jsou publikovány pouze vztahy mezi státem a protestantskými církvemi, což je nejpálčivějším a nejkritičtější tématem v Íránu v oblasti náboženství. Informace ke vztahu státu a tradičních křesťanských církví lze najít ve většině případů pouze v zahraničních člancích, dokumentech či jiných relevantních zdrojích. Avšak i přes tato úskalí podává práce poměrně ucelený pohled na problematiku křesťanských náboženských menšin ve vztahu k islámskému Íránu.

11 Zdroje

AGADJANIAN, A., 2014. Armenian Christianity today: identity politics and popular practice. Burlington, VT: Ashgate. ISBN 9781472412713.

Ahmadínežádův sok chce anulování voleb, Írán zatýkal členy opozice, 2009. IDNES.cz [online]. [vid. 2018-01-18]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/ahmadinezaduv-sok-chce-anulovani-voleb-iran-zatykal-cleny-opozice-101-/zahranicni.aspx?c=A090614_081408_zahranicni_jte

ASSYRIANS IN IRAN i, 2016. The Assyrian community (Āšūrīān) in Iran. Encyclopædia Iranica [online]. [vid. 2018-02-21]. Dostupné z: <http://www.iranicaonline.org/articles/assyrians-in-iran-i-community>

ATKIN, M., 1980. Russia and Iran 1780-1828. U of Minnesota Press. ISBN 0816656975

AXWORTHY, M., 2014. Dějiny Íránu: říše ducha - od Zarathuštry po současnost. Vyd. 2. Přeložil Jan MAREK. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 978-80-7422-352-5.

BARRY, J., 2015. This is not Our Country': Declining Diversity in the Islamic Republic of Iran. The Muslim World [online]. 105(3), 281-298 [vid. 2018-02-28]. DOI: 10.1111/muwo.12100. ISSN 00274909. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/muwo.12100>

BAUMAN, Z., 1966. Sociologie. 3. vyd., Praha: Orbis. 331 s

BOHÁČ, A., 2014. Status křesťanských minorit v islámských zemích Blízkého východu. Ostrava. Disertační práce. OSTRAVSKÁ UNIVERZITA V OSTRAVĚ. Vedoucí práce Prof. RNDr. Vladimír Baar, CSc.

CVRKAL, Z., 2007. Írán. Praha: Libri. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-337-4.

Encyklopedie historie světa, 2001. Přeložil Veronika PŮROVÁ, přeložil Marian POCHYLÝ. Praha: Cesty. ISBN 8071815675.

EUROZPRÁVY.CZ, 2017. Tohle se Islámskému státu nebude líbit. Muslimové masivně konvertují ke křesťanství. Prý je to náboženství svobody. EuroZprávy [online]. [vid. 2018-02-24]. Dostupné z: <http://zahranicni.eurozpravy.cz/blizky-vychod/179429-tohle-se-islamskemu-statu-nebude-libit-muslimove-masivne-konvertuji-ke-krestanstvi-pry-je-to-nabozenstvi-svobody/>

FILIPI, P., 2012. Křesťanstvo: historie, statistika, charakteristika křesťanských církví. 4., dopl. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. ISBN 978-80-7325-280-9.

Generální tajemník Ban Ki-moon hodnotí první rok v čele OSN, 2007. United Nations: Informační centrum OSN v Praze [online]. [vid. 2018-02-24]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/icentrum/archiv/zpravy/2007-2/>

GHANEA-HERCOCK,, N., 2004. ETHNIC AND RELIGIOUS GROUPS IN THE ISLAMIC REPUBLIC OF IRAN : Policy suggestions for the integration of minorities through participation in public life [online]. [vid. 2018-02-28]. Dostupné z: www2.ohchr.org/english/issues/minorities/docs/WP2.doc

HAKIMZADEH, S., 2006. Iran: A Vast Diaspora Abroad and Millions of Refugees at Home. Migration Policy Institute [online]. [vid. 2018-02-24]. Dostupné z: <https://www.migrationpolicy.org/article/iran-vast-diaspora-abroad-and-millions-refugees-home>

HALOUZKA, T., 2012. Co je Křesťanství?. Křesťané kuřim.cz [online]. [vid. 2017-12-28]. Dostupné z: <http://krestanekurim.cz/blog/90-z%C3%A1kladn%C3%AD-ot%C3%A1zky/141-co-je-krestanstvi>

HRDINOVÁ, M., 2013. Historičtí vládci Íránu. Obrázky z cest [online]. [vid. 2017-10-20]. Dostupné z: <http://www.obrazkyzcest.cz/clanek/iran/perska-rise>

HUSSAIN A., 2013, Religion in Iran. International Journal of Humanities and Social Science Invention. 2(3). [vid. 2018-02-28]. ISSN 2319 – 7722. Dostupné z: www.ijpsi.org

CHAKMAKJIAN, H., 1956. The Armenian Evangelical Church and The Armenian People, [online]. [vid. 2017-12-19]. Dostupné z: <http://www.muncherian.com/r-hagopchakmakjian-armenian.html>

CHOKSY, K. J., 2012. Non-Muslim Religious Minorities in Contemporary Iran. Iran and the Caucasus [online]. 16(3), 271-299 [vid. 2018-02-28]. DOI: 10.1163/1573384X-20120017. ISSN 1609-8498. Dostupné z: <http://booksandjournals.brillonline.com/content/journals/10.1163/1573384x-20120017>

International Journal for Religious Freedom, 2009. 2(1). ISSN 2070-5484.

Iran (Islamic Republic of), 2017. Population Pyramids of the World from 1950 to 2100 [online]. [vid. 2018-01-28]. Dostupné z: <https://www.populationpyramid.net/iran-islamic-republic-of/2017/>

Iran (Islamic Republic of), 2018. UNdata: A world of information [online]. [vid. 2018-01-28]. Dostupné z: <http://data.un.org/CountryProfile.aspx?crName=Iran%20%28Islamic%20Republic%20of%29>

Iran Population 2018, 2018. World Population Review [online]. [vid. 2018-01-28]. Dostupné z: <http://worldpopulationreview.com/countries/iran-population/>

Írán: Křesťanským dětem je odpírána možnost samostatného náboženského vyučování, 2017. Hlas mučedníků [online]. [vid. 2018-02-3]. Dostupné z: <https://www.hlas-mucedniku.cz/pnp.php?datum=2017-09-23>

Írán – Náboženské menšiny v Íránu: existují lidé, kteří využívají náboženskou svobodu k útoku na naši zemi, 2015. RC Monitor: svět katolickými očima [online]. [vid. 2018-02-24]. Dostupné z: <https://rcmonitor.cz/asie/7320-Iran-%E2%80%93-Nabozenske-mensiny-v-Iranu-existuji-lide-kteri-vyuzivaji-nabozenskou-svobodu-k-utoku-na-nasi-zemi>

Írán: Nová omezení pro křesťanské bohoslužby: věřící pod tlakem, 2012. RC Monitor: svět katolickými očima [online]. [vid. 2018-02-24]. Dostupné z:

<https://rcmonitor.cz/asiie/5430-iran-nova-omezeni-pro-krestanske-bohoslužby-verici-pod-tlakem>

Írán Populace, 2015. City populations worldwide [online]. [vid. 2018-01-28]. Dostupné z: <http://populace.population.city/iran/>

Írán se chystá popravít křesťana, 2011. Katolický týdeník [online]. [vid. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.katyd.cz/clanky/iran-se-chysta-popravit-krestana.html>

Írán: Stát s božím požehnáním. 100+1: zahraniční zajímavosti, 2013. [online]. [vid. 2017-10-20]. Dostupné z: <http://www.stoplusjednicka.cz/iran-stat-s-bozim-pozehnanim>

Írán: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled, 2017. BusinessInfo.cz: Oficiální portál pro podnikání a export [online]. [vid. 2018-01-28]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/iran-zakladni-charakteristika-teritoria-ekonomicky-19380.html>

Írán: Zhoršování situace v oblasti svobody náboženského vyznání, 2015. Hlas mučedníků [online]. 2015 [vid. 2018-02-3]. Dostupné z: <https://www.hlas-mucedniku.cz/pnp.php?datum=2015-08-01>

ÍRÁN, 2017. Amnesty International [online]. [vid. 2018-02-15]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/iran>

Írán, 2018. Hlas mučedníků [online]. [vid. 2018-02-3]. Dostupné z: <https://www.hlas-mucedniku.cz/archiv.php?id=iran>

KOKAISL, P., 2009. Geografie náboženství. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta. ISBN 9788021319356.

KRAUS, J., 2014. Íránský státní terorismus: od Chomejního po Ahmadínežáda. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK). Politologická řada. ISBN 978-80-7325-342-4.

KUCHARČÍK, R., 2008. Irán – ústavno-politická charakteristika. MepoForum.sk: fórum pre medzinárodnú politiku [online]. [vid. 2017-12-2]. Dostupné z:

<http://mepoforum.sk/staty-regiony/blizky-stredny-vychod/iran/iran-ustavno-politicka-charakteristika-rudolf-kucharcik/>

Language, Discourse & Society, 2012. 1(2). ISSN 2239-4192.

MATLOVIČ, R., 2001. Geografia religii. Prešov: GRAFOTLAČ. ISBN 80-8068-062-0.

MÁDR, O., 2008. Takzvaná podzemní církev. Teologické texty [online]. [vid. 2018-01-18]. Dostupné z: <http://www.teologicketexty.cz/casopis/2008-3/Takzvana-podzemni-cirkev.html>

NABY, E., 2006. ISHTAR: DOCUMENTING THE CRISIS IN THE ASSYRIAN IRANIAN COMMUNITY. Middle East Review of International Affairs. 10(4).

NEŠPOR, Z., VOJTÍŠEK, Z., 2015. Encyklopedie menších křesťanských církví v České republice. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum. ISBN 9788024633152.

NIECHCIAŁ, P., 2011. Irańscy Ormianie – najliczniejsza społeczność chrześcijańska w Islamskiej Republice Iranu. Estetyka i Krytyka [online]. 23(4), 165-181 [vid. 2018-02-28]. ISSN 1643-1243. Dostupné z: http://pjaesthetics.uj.edu.pl/art/23/eik_23_14.pdf

O šaría všeobecně (co znamená šaría). Islámská výzva [online]. [vid. 2017-10-20]. Dostupné z: <https://islamskavyzva.com/o-saria-vseobecne-co-znamenava-saria/>

Podle východních katolíků je genocida křesťanů urážkou celého lidstva, 2017. RC Monitor: svět katolickýma očima [online]. [vid. 2018-02-24]. Dostupné z: <https://rcmonitor.cz/asi/7671-Podle-vychodnich-katoliku-je-genocida-krestanu-urazkou-celeho-lidstva>

PRICE, Massoume, 2006. CULTURE OF IRAN [online]. [vid. 2017-10-08]. Dostupné z: cultureofiran.com

PRICE, Massoume, 2016. Dějiny křesťanství v Íránu. Orientalismus: historie a náboženství [online]. [vid. 2017-10-08]. Dostupné z: <http://www.orientalismus.cz/texty/KrestaneIran.html>

PRICE, Massoume, 2009. Iran, a Brief History. CULTURE OF IRAN [online]. [vid. 2017-10-08]. Dostupné z: http://cultureofiran.com./a_brief_history.html

Probuzení v Íránu, 2008. Milost' křesťanské spoločenstvo [online]. [vid. 2017-12-28]. Dostupné z: <https://www.milost.sk/logos/clanok/probuzeni-v-iranu>

Russian Orthodox Church delegation to visit Iran. Iranian Student's News Agency, 2018. [online]. [vid. 2018-02-24]. Dostupné z: <https://en.isna.ir/news/96110703610/Russian-Orthodox-Church-delegation-to-visit-Iran>

Russian Persia, 2012. The Voice of Russia [online]. [vid. 2018-02-24]. Dostupné z: https://sputniknews.com/voiceofrussia/2012_03_09/67991325/

Russia's borders: Iran's cautious friendship with Moscow, 2014. The Conversation [online]. [vid. 2018-02-24]. Dostupné z: <http://theconversation.com/russias-borders-irans-cautious-friendship-with-moscow-34381>

RZEPKA, M., 2010. Payām-e Āšuriyān – the Assyro-Chaldean publications in the Persian language in postrevolutionary Iran. ORIENTALIA CHRISTIANA CRACOVIENSIA 2. 94-99.

SANASARIAN, E., 1995. State Dominance and Communal Perseverance: The Armenian Diaspora in the Islamic Republic of Iran, 1979-1989. Diaspora: A Journal of Transnational Studies [online]. 4(3), 243-265 [vid. 2018-02-28]. DOI: 10.1353/dsp.1995.0009. ISSN 1911-1568. Dostupné z: https://muse.jhu.edu/content/crossref/journals/diaspora_a_journal_of_transnational_studies/v004/4.3.sanasarian.html

SIEGL, E., 2013. Islám versus modernizace?: náboženství, sekularismus a rozvoj v Turecku: pohled Turguta Özala. Praha: Ústav mezinárodních vztahů. ISBN 9788087558140.

Společnost v Íránu není tak fanatická, jak prezentují média, 2006. Christnet [online]. [vid. 2018-01-18]. Dostupné z:

http://www.christnet.eu/clanky/3621/spolecnost_v_iranu_neni_tak_fanaticka_jak_prezentuji_media.url

Statistical Centre of Iran, 2016. Selected Results of the 2016 National Population and Housing Census [online]. [vid. 2018-02-15]. Dostupné z: https://www.amar.org.ir/Portals/1/census/2016/Iran_Census_2016_Selected_Results.pdf

Statistical Centre of Iran, 2018. [online]. [vid. 2018-02-24]. Dostupné z: <https://www.amar.org.ir/english/>

Světová náboženství [online]. [vid. 2017-11-28]. Dostupné z: [http://www.svetovana-bozenstvi.cz/krestanstvi/http://krestanekurim.cz/blog/90-z%C3%A1kladn%C3%AD-ot%C3%A1zky/141-co-je-krestanstvi](http://www.svetovanabozenstvi.cz/krestanstvi/http://krestanekurim.cz/blog/90-z%C3%A1kladn%C3%AD-ot%C3%A1zky/141-co-je-krestanstvi)

SZABO, M., 2016. Východní křesťanské církve: stručný přehled sjednocených i nesjednocených církví křesťanského Východu. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum. ISBN 9788024633626.

ŠATAVA, L., 1994. Národnostní menšiny v Evropě: encyklopedická příručka. Praha: Ivo Železny. ISBN 9788071163756.

ŠINDELÁŘ, A., 2017. Ve světě vzrůstá pronásledování křesťanů. Český rozhlas [online]. [vid. 2018-02-24]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/zpravy/_zprava/ve-svete-vzrusta-pronasledovani-krestanu--1720384

ŠMÍDOVÁ, P., 2010. Současná zahraniční politika Íránu: 2. Vnitropolitický vývoj Íránu. Valka.cz [online]. [vid. 2017-12-2]. Dostupné z: https://www.valka.cz/13800-Soucasna-zahranicni-politika-Iranu-2-Vnitropoliticky-vyvoj-Iranu#p13800_57

ŠTAMPACH, I., 2014. Starobylé východní církve dnes. Christnet [online]. [vid. 2017-12-2]. Dostupné z: http://www.christnet.eu/clanky/5352/starobyle_vychodni_cirkve_dnes.url

ŠULC, R., 2007. Základní informace o Íránu. Cesty a památky [online]. [vid. 2017-10-20]. Dostupné z: <http://www.cestyapamatky.cz/cesty/velka-cesta-persii-2007/zakladni-informace-o-iranu>

ŠVAMBERK, A., Mahmúd Ahmadínežád. Novinky.cz [online]. [vid. 2018-01-18]. Dostupné z: <https://tema.novinky.cz/mahmud-ahmadinezad>

The Chaldean Catholic Church, 2013. CNEWA [online]. [vid. 2017-12-28]. Dostupné z: <http://www.cnewa.org/default.aspx?ID=59&pagetypeID=9&sitecode=HQ&pageno=2>

The Middle East Council of Churches, 2017. [online]. [cit. 2018-02-21]. Dostupné z: <http://mecc.org/>

TUREČEK, B., 2007. Světla a stíny islámu: drama Blízkého východu a sonda do duší jeho obyvatel. V Praze: Knižní klub. ISBN 978-80-242-1909-7.

TUREČEK, B., 2013. Labyrintem Íránu: cesta do nitra jaderné říše a k pramenům jejího vzdoru. Praha: Knižní klub. ISBN 978-80-242-3938-5.

Umírněný Chatámí stáhl kandidaturu na prezidenta Íránu, 2009. IDNES.cz [online]. [vid. 2018-01-18]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/umirneny-chatami-stahl-kandidaturu-na-prezidenta-iranu-pj1-/zahranicni.aspx?c=A090316_094958_zahranicni_ad

VAĎURA, P., 2012. Íránští křesťané. Český rozhlas [online]. [vid. 2018-02-24]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/krestanskavlna/_zprava/iransti-krestane-1081464

VAĎURA, P., 2012. O životě íránských křesťanů v Íránské islámské republice i v zahraničním exilu. Český rozhlas [online]. [vid. 2018-02-24]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/vyzvy/_zprava/o-zivote-iranskych-krestanu-v-iranske-islamske-republice-i-v-zahranicnim-exilu--1102122

VOJTÍŠEK, Z., 2004. Encyklopedie náboženských směrů v České republice: Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství. Praha: Portál. ISBN 80-7178-798-1.

VONDRÁČKOVÁ, Š., 2005. Nové křesťanské skupiny III: Letniční a charismatické hnutí. Brno. Seminární práce. Masarykova univerzita.

WALDENFELS, H., Islám: Mohamed a Abrahám, muslimská víra a dokumenty církve. Vira.cz: z víry čerpat sílu k životu [online]. [vid. 2017-11-28]. Dostupné z: <http://www.vira.cz/Texty/Knihovna/Islam.html><http://www.cultureofiran.com/>

Základní informace o Íránu. CK Mundo: Cestujte s lidmi na stejné vlně [online]. Hradec Králové [vid. 2017-10-14]. Dostupné z: <http://www.mundo.cz/iran>

12 Seznam příloh

Příloha č. I: Schéma politického režimu Íránu

Příloha č. II: Typologie etnik hlásící se ke křesťanství na území Íránu

Příloha č. III: Rozdělení církví situovaných v Íránu do hlavních křesťanských proudů

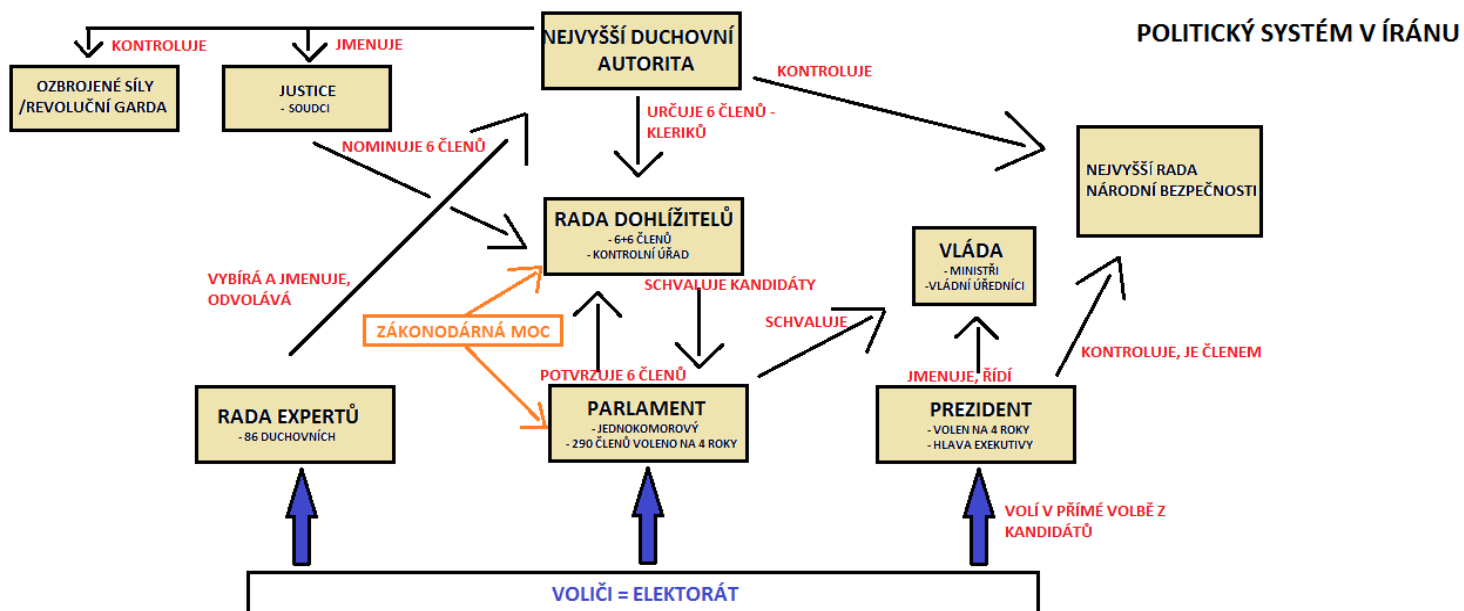
Příloha č. IV: Přehled církevní administrativy církví na území Íránu

Příloha č. V: Základní informace a počet křesťanů dle provincií

Příloha č. VI: Mapa počtu křesťanů v jednotlivých provinciích Íránu v roce 2016

Příloha č. VII: Mapa křesťanských kostelů dle příslušnosti k církvi

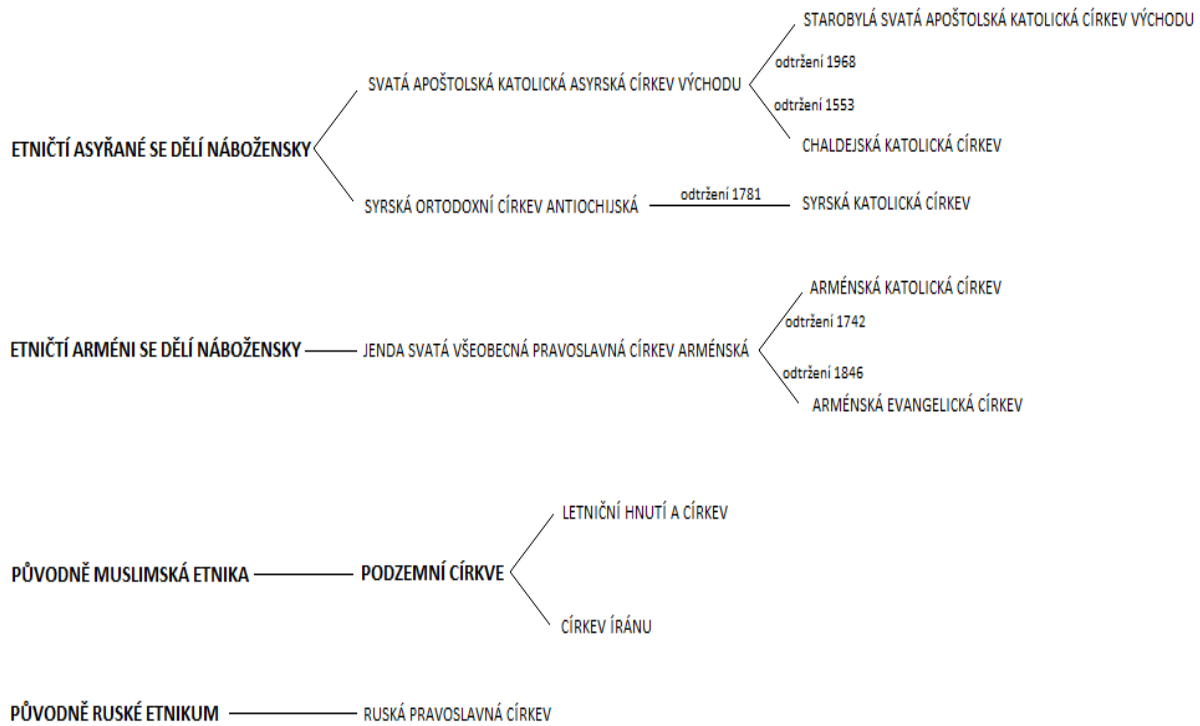
Příloha č. I: Schéma politického režimu Íránu

Zdroj: Autor, 2018

Příloha č. II: Typologie etnik hlásící se ke křesťanství na území Íránu

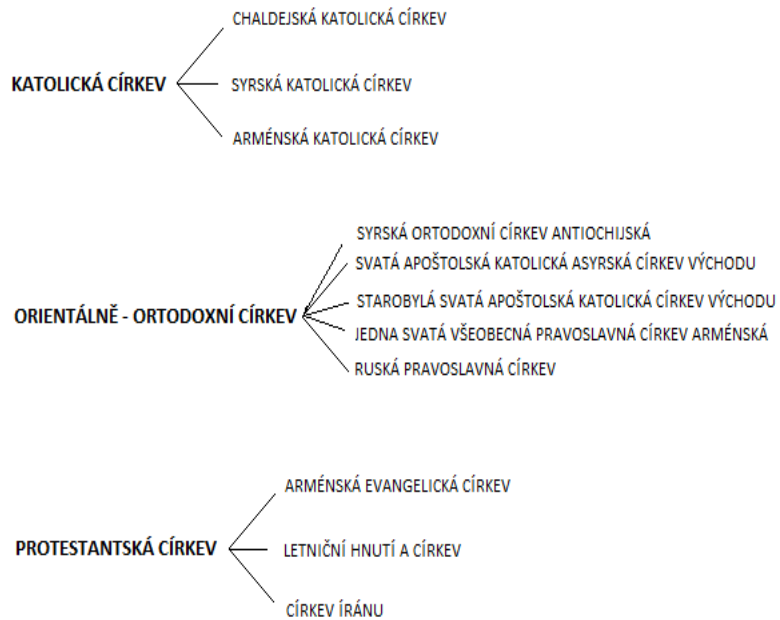
ROZDĚLENÍ ETNIK DO KŘESŤANSKÝCH CÍRKVÍ V ÍRÁNU

Zdroj: Autor, 2018

Příloha č. III: Rozdělení církví situovaných v Íránu do hlavních křesťanských proudů

HLAVNÍ PROUDY KŘESŤANSTVÍ V ÍRÁNU

Zdroj: Autor, 2018

Příloha č. IV: Přehled církevní administrativy církví na území Íránu

PATRIARCHÁT	CÍRKVE	SÍDLO PATRIARCHY
ŘÍMSKÝ	–	–
KONSTANTINOPOLSKÝ	Jedna svatá všeobecná pravoslavná církev arménská	Istambul
JERUZALEMSKÝ	Jedna svatá všeobecná pravoslavná církev arménská	Jeruzalém
ANTIOCHIJSKÝ	Syrská ortodoxní církev antiochijská	Damašek
	Syrská katolická církev	Bejrút
ALEXANDRIJSKÝ	–	–
CÍRKVE VÝCHODU	Svatá apoštolská katolická asyrská církev Východu	Chicago
	Starobylá svatá apoštolská katolická církev Východu	Bagdád
	Chaldejská katolická církev	Bagdád
KILIKIJSKÝ	Jedna svatá všeobecná pravoslavná církev arménská	Libanon
	Arménská katolická církev	Libanon
EČMIADZINSKÝ	Jedna svatá všeobecná pravoslavná církev arménská	Arménie

Zdroj: Boháč, 2013 (upraveno autorem)

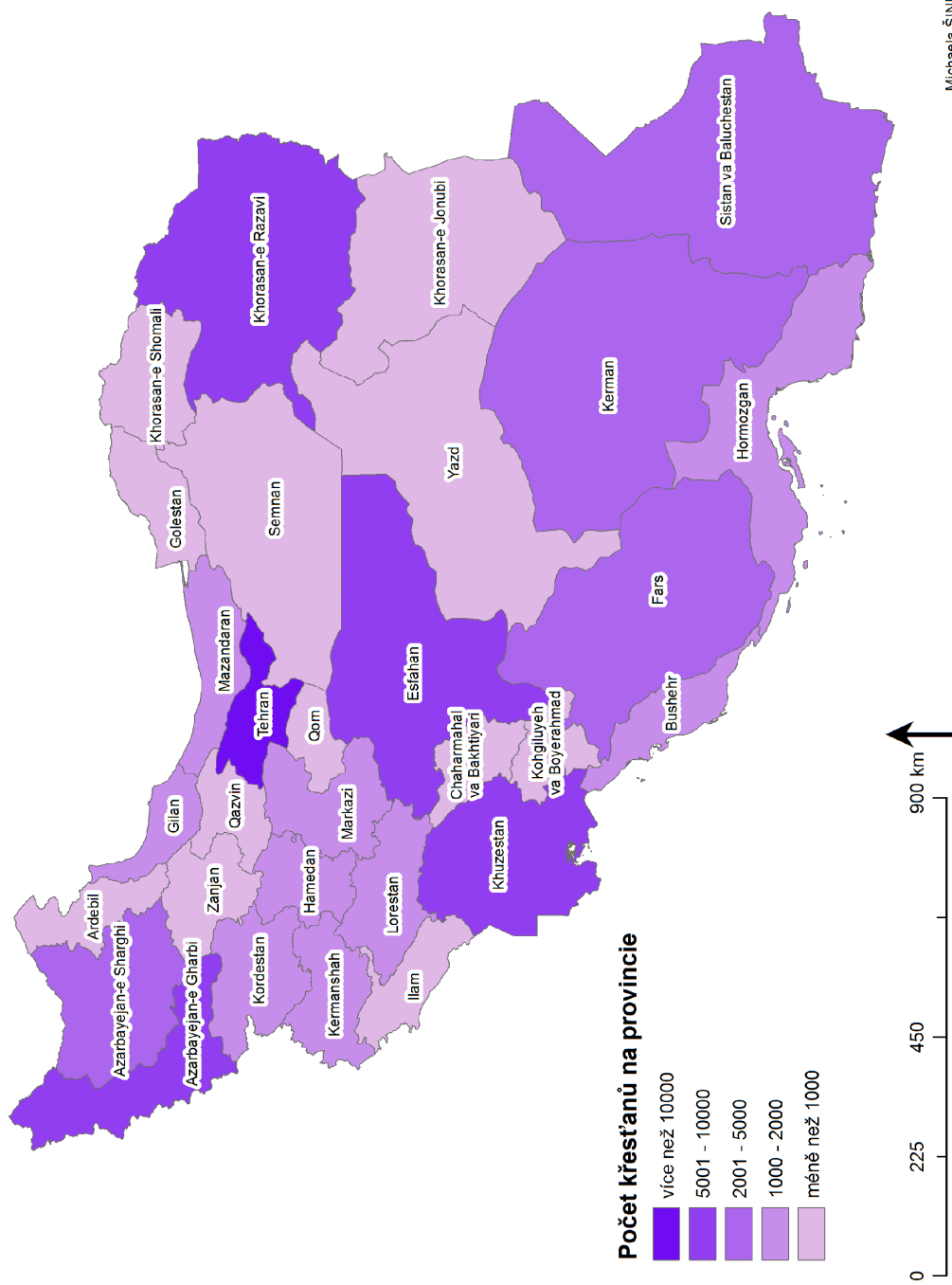
Příloha č. V: Základní informace a počet křesťanů dle provincií

PROVINCIE	POČET OBYVATEL	ROZLOHA (km ²)	KŘEŠŤANÉ
Teherán	12 183 391	18 814	46 679
Qom	1151672	11 237	808
Markazí	1413959	29 130	1238
Kazvín	1201565	15 567	980
Gílán	2480874	14 042	1377
Ardabíl	1248488	17 800	999
Zandžán	1015734	21 773	702
Východní Ázerbájdžán	3724620	45 650	3130
Západní Ázerbájdžán	3080576	37 437	6940
Kurdistán	1493645	29 137	1497
Hamadán	1758268	19 368	1602
Kermánšáh	1945227	24 998	1842
Ílám	557599	20 133	709
Lorestán	1754243	28 294	1998
Chúzistán	4531720	64 055	6486
Čahármahál a Bachtijári	895263	16 332	911
Kohgíluje a Bójer-Ahmad	658629	15 504	675
Búšehr	1032949	22 743	1105
Fárs	4596658	122 608	4156
Hormozgán	1578183	70 697	2081
Sístán a Balúčistán	2534327	181 785	4117
Kermán	2938988	180 836	3887
Jazd	1074428	129 285	889
Isfahán	4879312	107 029	9488
Semnán	631218	97 491	548
Mázandarán	3073943	23 701	2316
Golestán	1777014	20 367	918
Severní Chorásán	662534	28 434	725
Chorásán Razaví	5994402	144 681	5550
Jižní Chorásán	867727	69 555	691
Alborz	2412513	5 833	2660

Zdroj: Statistical centre of Iran, 2016 (upraveno autorem)

Příloha č. VI: Mapa počtu křesťanů v jednotlivých provinciích Íránu v roce 2016

Počet křesťanů v Íránu v roce 2016

AMAR, 2018. Iran statistical yearbook 2015-2016. 20. 3. 2018 [online]. [cit. 20. 3. 2018] Dostupné z: <https://bit.ly/2q1kxS3>
 ARCGIS, 2018. services[rf]. 5. 4. 2018 [online]. [cit. 5. 4. 2018] Dostupné z: <https://bit.ly/2H1bcC2>
 Michaela ŠINDELKOVÁ, Liberec, 2018

